

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

**Fakulta biomedicínského inženýrství
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**

Aktivní střelec – případová studie ze zahraničí

Active shooter – case study from abroad

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva

Studijní obor: Civilní nouzové plánování

Vedoucí práce: plk. Mgr. Karel Agh

Bc. Barbora Hubrová

Kladno, květen 2017

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Barbora Hubrová**
Studijní obor: **Civilní nouzové plánování**
Téma: **Aktivní střelec - případová studie ze zahraničí**
Téma anglicky: **Active shooter - case study from abroad**

Zásady pro vypracování:

Předmětem diplomové práce bude představení jednoho z protiprávních jednání, které značnou měrou ovlivňuje vnitřní bezpečnost nejen v České republice, ale i v zahraničí. Cílem práce bude formou případové studie zmapování problematiky aktivního střelce za účelem aplikace získaných poznatků pro porozumění obdobných případů. V teoretické části práce bude provedena analýza dokumentů a postupů k zobrazení tohoto protiprávního jednání a objasnění pojmu tzv. osamělého vlka. V praktické části bude následně provedena komparace analyzovaných dokumentů, rozbor a pozorování základních charakteristik stavu, vývoje a interakci protiprávního činu Andersa Breivika ve vztahu ke společnosti a problematice bezpečnosti. V závěru budou na základě dostupných pramenů literatury formulována doporučení, jak lze takovýto protiprávní jev v podmínkách České republiky předcházet.

Seznam odborné literatury:

- [1] BLAIR, J. P. , Active shooter events and response, Taylor & Francis group, 2013, ISBN 978-1-4665-1231-3
- [2] SEIERSTAD, A., One of us: The Story of Anders Breivik and the Massacre in Norway, Farrar, Straus and Giroux, 2015, ISBN 978-0-374-27789-5
- [3] BORCHGREVINK, A. , A norwegian tragedy: Anders Behring Breivik and the Massacre in Utoya, Polity, 2013, ISBN 978-0-7456-7220-5

Vedoucí: pplk. Mgr. Karel Agh

Zadání platné do: 20.08.2017

vedoucí katedry / pracoviště

děkan

V Kladně dne 23.11.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „Aktivní střelec – případová studie ze zahraničí“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně dne 18.05.2017

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala p. plk. Mgr. Karlu Aghovi z útvaru policejního vzdělávání za pomoc a odborné vedení mé diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala PhDr. Andreji Drbohlavovi za jeho odborný názor. Zároveň bych také ráda poděkovala mé rodině, která mě v mém studiu vždy podporovala.

Barbora Hubrová

Abstrakt

Předmětem diplomové práce je zpracování problematiky aktivního střelce, konkrétně rozbor protiprávního jednání Anderse Breivika. Tato práce má za úkol osvětlit otázky týkající se aktivních střelců. V několika částech je postupně rozebrána jejich motivace, proces radikalizace, obrana proti aktivnímu střelci, a také je zde rozebrána problematika střelců z pohledu Policie ČR.

Cílem práce je formou případové studie zmapování problematiky aktivního střelce za účelem použití takto získaných znalostí pro porozumění obdobným případům. Dále také upozornění na nezbytnou neustálou činnost bezpečnostních složek a reakci na vzniklou mimořádnou událost.

V praktické části diplomové práce jsou analyzovány získané dokumenty a informace, které jsou v několika částech umístěny do tabulek a přehledného rozboru.

Klíčová slova

Terorismus; mimořádná událost; aktivní střelec; osamělý vlk; Policie České republiky

Abstract

The topic of this master's thesis is a discussion of the issues surrounding active shooters, namely to analyse the criminal behaviour of Anders Breivik. The goal of this work is to shine some light on questions relating to active shooters. In several parts we will deconstruct their motivations, the process of radicalisation, defence against active shooters as well as the problem of active shooters as seen from the viewpoint of the Czech Police.

This work hopes to use a case study to map the issues surrounding active shooters with the intention of using the resulting insights to help understand similar cases. It also hopes to draw attention to the continuous and essential work of security forces in reacting to an emerging exceptional event.

The practical section of this master's thesis involves an examination of acquired documents and information, presented clearly in several parts in a table with associated analysis

Key words

Terrorism; exceptional event; active shooter; lone wolf; Police of the Czech Republic

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Současný stav.....	10
2.1 Aktivní střelec.....	10
2.2 Terorismus	10
2.3 Osamělý vlk.....	12
2.3.1 Všeobecný model osamělého vlka.....	13
2.3.2 Motivace	14
2.3.3 Proces radikalizace	15
2.4 Obrana proti aktivnímu střelci	17
2.5 Aktivní střelec z pohledu Policie České republiky.....	19
2.5.1 Definice IZS a s ním souvisejících pojmů	19
2.5.2 Typová činnost IZS - AMOK	20
2.6 Dostupnost zbraní v České republice.....	31
2.7 Útoky v České republice.....	32
2.8 Vybrané útoky ze zahraničí	35
2.8.1 James Eagan Holmes	36
2.8.2 Chérif a Said Kouachiové	38
2.8.3 Omar Mateen	39
2.8.4 Alexandre Bissonnette	39
3 Metodika a cíle práce.....	40
4 Praktická část	41
4.1 Extremistická situace v Norsku před činem Anderse Behringa Breivika.....	41
4.2 Anders Behring Breivik	44
4.3 Psychologický profil a jeho jednotlivé části	46

4.4 Samotný čin	57
4.5 Důsledky	66
4.6 Dění kolem Anderse Behringa Breivika po spáchaných útocích	67
4.7 SWOT analýza.....	70
5 Diskuse.....	75
6 Závěr	81
7 Seznam symbolů a zkratk	83
8 Seznam použité literatury	85
9 Seznam tabulek	91

1 Úvod

V poslední době se stále více dostává do popředí fenomén takzvaných šílených střelců. Nesouvisí jen s mezinárodní problematikou, ale tyto případy se již objevily i v České republice. Všichni jistě mají v paměti nedávný útok z Uherského Brodu, kde střelec zavraždil osm osob, a následně obrátil zbraň proti sobě.

Tato práce bude mít za cíl zmapování problematiky aktivních střelců, kdy v několika částech práce bude zpracována všeobecná problematika, objasnění pojmu osamělý vlk, a dále pak budou zmíněny některé případy ze zahraničí a České republiky. Práce je zaměřena i na připravenost integrovaného záchranného systému na útok aktivního střelce.

Hlavním bodem práce pak bude zpracování případové studie činu Anderse Behringa Breivika.

2 Současný stav

Na začátku problematiky aktivních střelců vyvstává jedna důležitá otázka. Ta otázka je „Proč?“ Proč dochází k těmto ojedinělým, ale za to závažným útokům? A dá se těmto útokům předcházet? Odpověď na tyto otázky není vůbec jednoduchá, avšak je nezbytné se jí zabývat. Útoky aktivních střelců často končí sebevraždou pachatele, nebo jeho zneškodněním zasahujícími jednotkami. Není proto jednoduché zjistit, proč k těmto útokům všeobecně dochází, natož jaký byl motiv samotných pachatelů. Mnohdy se zpětně podaří objasnit motiv například z dostupných deníků, zápisků, nebo nákresů vytvořených pachateli těchto činů, avšak jejich osobní výpověď již není možné získat. Stejně obtížné je to s předcházením těmto útokům, není-li to zcela nemožné. Na tyto body bude poukázáno dále v práci.

2.1 Aktivní střelec

V seznamech literatury je možné najít mnoho různých definic aktivního střelce. Avšak pro účely této práce bude použita definice z typové činnosti složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu STČ 14/IZS AMOK – útok aktivního střelce. V této typové činnosti je termín definován následovně:

„Nebezpečný pachatel, který volil použití zbraně proti jiným osobám k dosažení svých cílů. Obvykle jde o jednotlivce, může se ale také jednat o skupinu pachatelů. Nemá zábrany pro jakékoliv chování s cílem zabít nebo zranit co největší počet osob.“ [36]

2.2 Terorismus

Samotný pojem terorismus lze také definovat několika pojmy. Na webových stránkách ministerstva vnitra je stanoven jako *„Plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící k dosažení vytyčených cílů.“ [34]*

Definice, která se vztahuje spíše k subverzivnímu terorismu směrem k držitelům moci, a kterou definovala Severoatlantická aliance zní takto: *„Nezákonné užití nebo hrozba užití síly nebo násilí proti jednotlivcům nebo majetku s úmyslem přinutit nebo zastrašit vlády nebo společnost pro dosažení politických, náboženských nebo ideologických cílů.“ [56]*

Rada bezpečnosti OSN definuje terorismus jako: „*Kriminální činy proti civilistům, které mají usmrtit, vážně zranit, nebo unést své oběti, s cílem vyvolat stav teroru v široké veřejnosti, skupině osob, nebo jednotlivci, zastrašit obyvatelstvo, přinutit vládu nebo mezinárodní organizace k činnosti či naopak nečinnosti, čímž by se dopustili trestného činu, tak jak je vymezen v mezinárodních úmlouvách a protokolech týkajících se terorismu.*“ [35]

Definice, která zřejmě nejpřesněji definuje rozměr terorismu, zbavuje ho problematických a obtížně stanovitelných prvků a dodává tomuto pojmu potřebnou neutralitu, je tato, kterou uvádí Mareš: „*Použití agresivního a excesivního násilí (nebo hrozba použitím takového násilí), které je naplánováno s dominantním účelem vyslat vážné zastrašující poselství zřetelně většímu počtu lidí (cílovému publiku) než pouze těm, kteří jsou primárními násilnými akty nebo hrozbami bezprostředně poškozeni.*“ [19]

Terorismus a jeho jednotlivé činy s sebou nesou přímé dopady, mezi které patří například zranění a ztráty na životech a mimo jiné poškození majetku a infrastruktury a s tím také například související narušení ekonomiky plynoucí z neschopnosti spotřebitelů a obchodních subjektů přizpůsobit se nastalým okolnostem. Pokud se však zaměříme na terorismus jako takový, převládá u něj jedna skutečnost, a tou je strach. Strach, který často ústí v ne zcela racionální jednání a právě tento faktor je ten stěžejní, na který se teroristé zaměřují. Právě vyvolání strachu ve společnosti je jejich cílem.

Důsledkem terorismu může docházet k množství krizových situací, jejichž následkem dochází ke ztrátám lidských životů a škodám na majetku. V tomto směru se do problematiky také započítává všeobecný strach a možnost teroristů vyvolat i mezinárodní konflikt. Vzhledem k mezinárodní bezpečnostní situaci by tato možnost mohla vzniknout, pokud by byly do bojů zařazeny zbraně hromadného ničení. [22]

Všeobecně lze tvrdit, že se veřejný, ale také soukromý sektor společnosti snaží všemi možnými prostředky teroristickým útokům předcházet a posléze na ně také adekvátně reagovat. Pokud se zaměříme na problematiku samotného státu, pak má následující možnosti, jak zvládat terorismus:

- Policii a tajné služby (v České republice takto působí BIS, která také pro všechny občany každý rok zveřejňuje výroční zprávu, kde lze informace o možnostech

terorismu na našem území najít), které zjišťují možnost útoku a následně pátrají po pachateli.

- Integrovaný záchranný systém pro bezprostřední řešení následků mimořádné události.
- Finanční útvary, které mohou narušit financování teroristických organizací, ale i rozkrytí její struktury.
- Ekonomické sankce na subjekty prokazatelně podporující terorismus.
- Armádu a vojenské operace. [22]

2.3 Osamělý vlk

Definice osamělého vlka není pouze jedna, v dostupných zdrojích jich lze dohledat hned několik.

Spaaij používá následující definici: *„Osamělí vlci operují individuálně, nepatří k organizované skupině nebo síti a jejich modus operandi je pojat a řízen pouze jimi bez přímých vnějších povelů a hierarchie“* [26]

Think tank COT definuje osamělého vlka jako osobu, která jedná individuálně; nepatří k žádné teroristické skupině, nebo síti; jedná bez přímého vlivu vůdce nebo hierarchie a její taktiky a metody jsou započaty a řízeny jednotlivcem bez jakéhokoliv přímého vnějšího vedení či řízení. [37]

Obě tyto definice jsou si podobné, z jistého pohledu obsáhlé, avšak nechávají stále jistý prostor pro přesnější definování, nebo další zamyšlení. Například nad tím, že mnohdy není možné dohledat s jistotou individuální plány, které nejsou navázané na další kontakty. Nelze tedy z tohoto hlediska vyloučit přítomnost jednotlivce k jistým organizacím zaměřeným na terorismus v minulosti.

Samotná činnost osamělých vlků z těchto definic také nevyplývá. Proto je tento pojem často spjat s terorismem a je tedy užíván pojem terorismus osamělých vlků.

2.3.1 Všeobecný model osamělého vlka

Ustanovit všeobecný model osamělého vlka je stejně problematické, jako samotné sestavení jeho přesné definice. Tento úkol se však pokusil vyřešit ve své práci Rodger A. Bates, který se snažil tento všeobecný model vytvořit pomocí spojení více ideologií. Stejně tak, jako se dělí například mnohonásobní vrazi na masové a sériové, tak také on rozdělil osamělé vlky na chaosové a kariérní. Tyto dva typy se liší v modu operandi.

Chaosový osamělý vlk je typický svým jedním, avšak do detailu promyšleným, rozsáhlým útokem, jehož cílem je zabití co největšího možného počtu lidí a dosažení maximálního mediálního a sociálního ohlasu. Tito útočníci často při útocích, nebo při následných zásazích policie zemřou a nutno říci, že s touto skutečností dopředu počítají. Jejich útoky mají vyslat veřejnosti dvě zprávy. První, obětem útoků a druhou jeho sympatizantům, kdy je pak útočník vnímán jako mučedník a může být následován dalším extremistou. Typickým příkladem tohoto útočníka je Anders Behring Breivik.

Kariérní, nebo také jak uvádí Bates, sériový osamělý vlk je charakteristický svou dlouhodobou aktivitou a vyšším počtem menších útoků za delší časový interval. Z tohoto faktu vyplývá, že je nutné útočnickovo dlouhodobé přežití s možností jeho dalšího působení. Osamělí vlci tohoto typu bývají jako osobnosti silní egoisté, s přesvědčením o jejich nadřazenosti. Myslí si, že nemohou být dopadeni, a že svými plány přechytračí vyšetřovatele jejich činů. Jejich útoky jsou taktéž jako u chaosových osamělých vlků detailně promyšlené, avšak s ohledem na vlastní bezpečnost a přežití a následné plánování navazujících protiprávních aktivit. [38]

Bates také navazuje na práci Petera J. Phillipse, který za užití ekonomické analýzy dělí osamělé vlky na ty, kteří vyhledávají riziko a na ty, kteří se riziku vyhýbají. Osamělí vlci vyhýbající se riziku často zvažují optimalizaci poměru rizika a účinnosti útoku. Z tohoto faktu vyplývá, že nemusí vždy nutně vybrat nejúčinnější metodu, pokud by předtím byla vyhodnocena jako pro něj nebezpečná. Za tyto útoky jsou považovány ozbrojené útoky, zhářství, atentáty a únosy osob. Osamělí vlci vyhledávající riziko tyto rizika nevyhodnocují. Vybírají metodu útoku, která se jeví jako nejúčinnější, bez ohledu na fakt, jestli dojde k jejich zranění, či ne. Mezi tyto typy útoků patří bombové útoky, nekonvenční útoky (útoky jadernými, chemickými a biologickými zbraněmi) a braní rukojmích.

Do všeobecné motivace dále Bates zařazuje také motivaci útočníka a také radikalizaci. Dělí motivaci na egoistickou a altruistickou. Egoistická motivace útočníka je podle něj přítomna u teroristů, kteří jsou ve svém osobním životě antisociální a páchají své činy z pocitu vlastní nadřazenosti, vyvolenosti a podle nich jedinečné schopnosti k těmto činům. Druhou motivační kategorií je altruistická. Altruističtí útočníci páchají své činy z pocitu povinnosti konat vyšší dobro. U jejich činů je typická osobní oběť a nesobeckost.

Na základě výše uvedených skutečností vytvořil Bates následující typy osamělých vlků:

- Lone-wolf avenger; autoradikalizovaný, egoistický, vyhýbající se riziku; kariérní.
- Lone-wolf vigilante; autoradikalizovaný, egoistický; vyhledávající riziko; kariérní.
- Lone-wolf revenger; autoradikalizovaný, egoistický; vyhledávající riziko; chaosový.
- Lone-wolf guerilla; částečně autoradikalizovaný; vyhýbající se riziku.
- Lone-wolf guided missile; autoradikalizovaný; altruistický; vyhledávající riziko; chaosový. [38]

2.3.2 Motivace

Při zpětném pohledu na útoky aktivních střelců je možné určit také jejich motivaci. Mnohdy je na vině frustrace a nenávist ke společnosti, psychické okolnosti a také ideologické přesvědčení útočníka. Dále jak uvádí Gilla ve své publikaci, sedmdesát čtyři procent osamělých střelců ze zkoumaného vzorku procházelo v průběhu roku před teroristickým činem obdobím zvýšené stresové zátěže. Spaaij také konstatuje v návaznosti na všechny tyto faktory, že motivace u každého činu je velmi individuální. I přes tento fakt lze konstatovat, že většina osamělých vlků kombinuje více faktorů extremistických ideologií s vlastními osobními křivdami a tím často vytváří unikátní ideologie. [26]

V literatuře se také objevily názory týkající se psychického stavu útočníků a možnost jejich psychického onemocnění a následný vliv na motivaci k útokům. Z posledních let stojí za zahrnutí do této problematiky studie Gruenewalda a spol. z roku 2013, ve které srovnávali případy vražd spáchaných krajně pravicovými extremisty, které byly spáchány skupinově a těch, které byly spáchány osamělými útočníky. Ve vzorku osamělých útočníků bylo 40% jedinců s výskytem psychologického onemocnění. Jak uvádí McCauley mezi hlavní vysvětlení patří narcistická porucha osobnosti spojená s nedostatkem energie

a paranoiou, která je známá u značného množství medializovaných případů osamělých vlků. V souladu s tímto názorem je také postoj Pantucciho, který tvrdí, že hlavní podíl na fenoménu osamělých vlků mají jedinci s narušenou psychikou nebo obtížnou socializací. Ti jsou také následně náchylnější k online propagandě, která je hlavním umožňujícím faktorem v jejich radikalizaci a následném činu. [39]

Spaaij také přičítá významný podíl psychologickým okolnostem jedince na jeho teroristických aktivitách. Tvrdí, že u osamělých vlků je výskyt psychologických onemocnění a osobnostních poruch poměrně vysoký a také jako ostatní uvádí, že osamělí vlci mají problém se sociálními interakcemi. Jejich rozhodnutí pro osamělou akci tedy může plynout z jejich pocitu neschopnosti uspět a vytvořit si místo v nějaké sociální skupině. [26]

2.3.3 Proces radikalizace

Podle Pantucciho a jeho studia džihádistů není snadné vysledovat a přesně určit proces radikalizace u těchto jedinců. Mnoho případů vypadá na začátku svého vyšetřování jako aktivita autoradikalizovaného jedince nebo izolované buňky, bez jakýchkoliv vazeb na teroristickou síť. Po dalším vyšetřování však často napojení na tyto sítě vyjde najevo. [39]

Často je také uváděna skutečnost radikalizace útočníka pomocí internetu a jejich jakési samostudium. Bylo by však mylné stavět radikalizaci pouze na internetu. V mnoha případech byla na vině extremistická literatura. Jako vinu internetu lze tedy označit snadnost vyhledání a přístupnost těchto zdrojů. O samotné přístupnosti těchto pramenů by však byla možné také diskutovat, vzhledem ke skutečnosti, že většina se nachází na takzvaném Dark webu (= neviditelný web).

Online radikalizace na Dark webu má ale také své další možnosti, nejen vyhledávání extremistické literatury. Čím více se jedinec o extremistickou problematiku zajímá, tím více narůstá pravděpodobnost jeho setkání se s fóry zaměřenými na tato témata. Sociální sítě a veřejně dostupná fóra a stránky již nadále přestává navštěvovat z jeho bezpečnostních důvodů a lze se domnívat, že také z důvodu rozkolu názorů s ostatními pisateli, které začíná považovat za jakési novodobé kacíře. Pokud se budeme nadále držet problematiky džihádistů, jejich další kroky vedou do ústředních fór, kde dochází

k bezvýhradné glorifikaci mučednictví a násilného džihádu. Výhodou pro návštěvníky těchto stránek je skutečnost, že díky relativnímu bezpečí mohou navzájem interaktivně komunikovat. Na těchto ústředních fórech jsou často přítomní také členové zaměřeni na „nábor“ a propagandu a v této chvíli již není problémem vyprovokovat své členy k akci a jedinec, který na tyto fóra přišel s úmyslem najít zde ať už návod, nebo i podporu pro svůj čin zde získá jistotu a odvalu pro své protiprávní jednání. Pro některé jedince se toto internetové jednání stane posléze závislostí a tvoří jejich svět.

NYPD také navázala na problematiku radikalizace a zveřejnila následující model:

- Předradikalizace. Tato fáze je zaměřena na okolí jedince, jeho prostředí, ve kterém žije, na skupiny, které ho obklopují a ovlivňují. Také je zaměřena na samotnou osobnost jedince, socioekonomické prostředí.
- Sebeidentifikace. V této fázi dochází k postupné změně předchozí identity v novou, radikálnější a také k prohlubování vztahů s islámskou komunitou. V tomto bodě jsou zranitelnější jedinci, které postihla nějaká životní krize (osobní, ekonomická, politická, společenská).
- Indoktrinace. Pokud přetrvávají podmínky sebeidentifikace, jedinec přechází do fáze indoktrinace, kdy dochází k bezpodmínečnému přijetí radikální víry a za jediné řešení je považován militantní džihád. Typické pro tuto fázi je opuštění mešity, politizace víry a vstup do militantní organizace.
- Džihádizace. V poslední fázi dochází k odhodlání spáchat samotný násilný čin a také k akceptování role mučedníka. Součástí se stává již samotné plánování útoku a trénink. [40]

Ve všech výše zmíněných bodech je plně využitelný Dark web, na který se jedinci postupně více obrací. Na začátku v procesu sebeidentifikace je internet jako nástroj pro hledání informací a kontaktů. V následné indoktrinaci je jedinec jen utvrzován ve všem, co dělá, nachází zde zpětnou vazbu a pomocí ní je upevňován jeho pohled na radikální řešení. Poslední fáze džihádizace už slouží pouze jako povzbuzení k samotné akci, kterou má útočník naplánovanou. Nachází zde také duchovní ospravedlnění celé akce.

2.4 Obrana proti aktivnímu střelci

Obrana proti aktivnímu střelci neboli strategie RUN – HIDE – FIGHT se poprvé objevila před deseti lety na základě spolupráce FBI a DHS a jejich výzkumů, které ukázaly, že nejničivější fáze útoku trvá zpravidla 3 – 10 minut. Ve Spojených státech amerických i v Německu se čas příjezdu policie na místo události pohybuje okolo tří minut. Z toho vyplývá, že první minuty, kdy se střelec objeví, jsou zásadní. Pravdou je, že policisté dokážou být na místě velmi rychle, avšak z dostupných studií lze vyčíst, že nějakou dobu trvá, než zmapují terén a analyzují celou situaci a zvolí správný postup. Proto bylo nezbytné vytvořit systém k prvotní obraně proti útočníkovi pro jedince ohrožené aktivním střelcem. [12]

V předešlých letech se objevilo několik teorií, jak se aktivnímu střelci bránit. Jsou teorie aktivní (Fight-or-Flight response) i pasivní (Tend-and-Befriend). Jsou to zcela odlišné strategie, které jsou vázány na jednotlivé chemické pochody v těle, které pak ovlivňují naši individuální reakci na stres a na nastalou situaci. Tato reakce není dána jen vnitřními pochody v těle, ale také ostatními vnějšími faktory, impulzy a informacemi. Na všech těchto faktorech závisí následná reakce, ať už je to útek, boj, nebo přátelení se s útočníkem. Záleží na chování útočníka, počtu zbraní, prostoru, kde se útok odehrává, počtu možných úkrytů a únikových cest a podobně. [12]

V dnešní době již lidé nejsou ze své podstaty zvyklí být připraveni na náhlé nebezpečí, nebo útok na jejich osobu. Naším nepřítelem již nejsou jiné živočišné druhy, se kterými museli naši předci bojovat o potravu a přežití, a tak jsme se stali průběhem času rezistentními k určitým nebezpečím. Ztratili jsme schopnost naslouchat přírodním upozorněním, které nás varují před živelnou pohromou, ale umíme ji ať už technicky, či matematicky předpovědět. Pro příklad ještě v nedávné době se doporučovalo při masových útocích jen volat policii a nic nedělat. Toto doporučení vychází právě z faktu, že lidé již nejsou zvyklí se sami bránit a spoléhají na pomoc kvalifikované pomoci. Tyto pasivní postupy však nemusí být pokaždé tím správným řešením.

Mezi odborníky na masové útoky se poslední dobou objevují spíše aktivní strategie a tou hlavní je právě výše zmíněná RUN – HIDE – FIGHT (uteč – schovej se – bojuj).

Tato teorie je v jistém smyslu inspirována evoluční strategií stresového managementu a představuje jistý návod nebo doporučení, jak se zachovat v případě napadení aktivním střelcem. Je založena na srozumitelném výčtu na sebe navazujících kroků, které je nutné vykonávat s potřebně chladnou hlavou, jasným plánem a bez otálení. Dá se říci, že je to výčet operativních rozhodnutí, které mohou ve výsledku jedinci zachránit život.

Samotná strategie stojí na třech pilířích. Prvním pilířem je RUN – UTEČ. Nejdůležitějším bodem na úvod je samotné promyšlení celého plánu útěku. Dále strategie radí zbavit se všech hlučných věcí, vše ostatní nechat na místě a utíkat. Pokud má jedinec již svůj plán, neměl by se ohlížet na ostatní a zrealizovat svůj útek. Když je to ovšem možné, a ostatní s tím souhlasí, měl by jim poskytnout pomoc. Dále pokud situace dovolí, měl by jedinec zabránit příchodům, aby přišli do styku s aktivním střelcem. Teprve poté, na bezpečném místě je doporučeno ztlumit vyzvánění na mobilním telefonu, zavolat policii a postupovat podle jejich pokynů. [12]

Druhým pilířem je HIDE – SCHOVEJ SE. Pokud situace nedovoluje útek, je doporučeno se před pachatelem ukrýt na vhodné, nejlépe velkými objekty zastavěné místo. To musí být vybráno tak, aby z něj bylo vidět na pohybujícího se střelce a při nejbližší možné příležitosti byla možnost z něj utéci. Dále je doporučeno ztlumit vyzvánění na mobilním telefonu. A pokud je útočník v jiné místnosti, je doporučeno se zamknout, zhasnout světla a případně vchod zablokovat těžkými předměty. Napadený by měl zůstat v naprosté tichosti na zabezpečeném místě, zavolat policii a informovat je o nastalé situaci. [12]

Posledním, třetím pilířem je FIGHT – BOJUI. Možnost boje je účinná v případě, kdy se naskytne reálná příležitost zneškodnit vlastními silami útočníka. K této strategii je vhodné využít improvizované zbraně, ať už židle, tyče, nebo jakékoliv jiné předměty. Útočníka je nutné zneškodnit a není důležité jak. Důležité je mu jít po očích, krku, slabinách a po hlavě. Je to většinou jediná možnost jak útočníka zneškodnit, proto je vhodné křičet a být agresivní. Pokud na pachatele zaútočí kdokoli jiný z místnosti, doporučuje se přidat se, napadnout ho také a přispět tak k jeho zneškodnění. [12]

2.5 Aktivní střelec z pohledu Policie České republiky

V následující kapitole se budeme zabývat stránkou aktivního střelce z pohledu základní složky integrovaného záchranného systému, Policie ČR, jako hlavní zasahující složky. Pro tuto mimořádnou událost byla vytvořena samostatná typová činnost složek integrovaného záchranného systému, která bude rozebrána níže v práci.

2.5.1 Definice IZS a s ním souvisejících pojmů

Integrovaný záchranný systém a také jeho další složky jsou definovány v zákoně č. 240/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Integrovaný záchranný systém je tedy definován jako „koordinovaný postup složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.“ Skládá se ze složek základních a ostatních. Mezi základní složky řadíme Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí jednotkami požární ochrany, poskytovatele zdravotnické záchranné služby a Policie České republiky. Mezi ostatní složky patří vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařazení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím. Ostatní složky IZS poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání. [41]

Dále jsou v zákoně o IZS definovány pojmy:

- Mimořádná událost - škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.
- Záchranné práce - činnosti k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ke vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin.
- Likvidační práce - činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí. [41]

2.5.2 Typová činnost IZS - AMOK

S ohledem na druh a charakter mimořádné události bylo vytvořeno patnáct typových činností IZS. Tyto činnosti jsou doporučeným postupem pro jednotlivé mimořádné události.

Za velení v jedenácti typových činnostech je zodpovědný velitel jednotky požární ochrany nebo příslušný funkcionář hasičského záchranného sboru s právem přednostního velení, pokud není zákonem stanoveno jinak. V ostatních čtyřech případech (STČ 03/IZS – hrozba použití NVS nebo nález NVS, podezřelého předmětu, munice, výbušnin a výbušných předmětů; STČ 06/IZS – opatření k zajištění veřejného pořádku při shromážděních a technoparty; STČ 07/IZS – záchrana pohřešovaných osob - pátrací akce v terénu a především činnost související s touto prací STČ 14/IZS amok – útok aktivního střelce.) zajišťuje velení Policie ČR, stejně jako koordinaci složek po operační stránce, kdy je toto zajištěno operačním střediskem Policie ČR příslušného kraje.

Typová činnost nazvaná AMOK – útok aktivního střelce je jednou z patnácti typových činností vytvořených ke specifickým zásahům integrovaného záchranného systému.

Činnost je rozdělená do devíti listů. Obsahuje titulní list katalogového souboru typové činnosti, redakční a orientační list katalogového souboru typové činnosti, změnový list souboru typové činnosti, společný list složek integrovaného záchranného systému, list velitele zásahu složek integrovaného záchranného systému, list operačních středisek složek integrovaného záchranného systému, list Policie České republiky, příloha listu Policie České republiky, přehled vybraných souvisejících předpisů a literatury.

V souvislosti s touto typovou činností je nutné si vydefinovat několik zásadních pojmů, které jsou v této činnosti uvedeny.

- Aktivní střelec – nebezpečný pachatel, který volil použití zbraně proti jiným osobám k dosažení svých cílů. Obvykle jde o jednotlivce, může se ale také jednat o skupinu pachatelů. Nemá zábrany pro jakékoliv chování s cílem zabít nebo zranit co největší počet osob.
- Amok – jedná se o pracovní název, který ukazuje na zkratkovitost jednání aktivního střelce pro tento případ v trestněprávní rovině.

- Bezpečnostní uzávěra – stanoviště řízeného vstupu a výstupu do a z vnější zóny; bývá zpravidla umístěna na přístupové komunikaci tak, aby byla možnost provést odklon dopravy mimo vnější zónu.
- Eliminace aktivního střelce – neodkladný policejní zákrok vedoucí ke zneškodnění aktivního střelce. Eliminace má tři fáze – vyhledání, identifikace a provedení eliminace. Za provedení eliminace se považuje zadržení a zajištění, paralyzující zranění nebo smrt.
- Kontrolní stanoviště – místo kontrolovaného vstupu do nebezpečné zóny.
- Nebezpečná zóna – prostor bezprostředního ohrožení života útokem aktivního střelce. Soustřeďují se zde výhradně síly a prostředky Policie České republiky, které zabezpečují eliminaci aktivního střelce. Bez svolení velitele zásahu je vstup do tohoto prostoru zakázán.
- Vnější zóna – prostor vymezený pro vedení zásahu; omezuje se zde volný pohyb osob a dopravních prostředků; prostor této zóny je vymezen hranicí vnější zóny. Soustřeďují se zde síly a prostředky složek IZS, které nezabezpečují eliminaci aktivního střelce. [36]

Charakteristické pro tuto mimořádnou událost je skutečnost, že útočník (aktivní střelec) je stále na místě události a pokračuje v trestné činnosti. Typová činnost tedy obsahuje postup složek IZS při mimořádné události, při níž došlo k násilnému útoku ozbrojenou osobou vůči jiným osobám s následkem zranění nebo smrti.

Činnosti při řešení mimořádné události lze rozdělit do několika na sebe navazujících etap:

1. Eliminace aktivního střelce.
2. Vyžádání součinnosti složek IZS v rámci eliminace aktivního střelce.
3. Záchrané a likvidační práce (zpravidla až po eliminaci aktivního střelce).
4. Psychosociální pomoc osobám zasaženým mimořádnou událostí.
5. Předání místa zásahu orgánům činným v trestním řízení. [36]

Eliminace aktivního střelce je tedy zákrokem, který zabezpečuje výhradně Policie ČR. Eliminace má nejvyšší prioritu a nesnese odkladu, přičemž příslušníci Policie ČR vůči aktivnímu střelci využívají všech zákonných oprávnění vůči „nebezpečným pachatelům“.

Při případném, velmi pravděpodobném použití služební zbraně dbají policisté přiměřené opatrnosti vůči ostatním přítomným osobám, aby neohrozili jejich životy a zdraví.

Při řešení mimořádné události lze očekávat v úvodní fázi vznik paniky a stresového chování osob zasažených touto mimořádnou událostí. V následujících fázích také možnost deletrvajícího zásahu se značným nárokem na síly a prostředky složek IZS, výrazný mediální zájem a zvýšené nároky na poskytování informací o mimořádné události a v neposlední řadě vysoké nároky na poskytnutí psychosociální pomoci.

Policie ČR si dále může vyžádat na pomoc další složky IZS. Těmto složkám, které pomoc v nebezpečné zóně poskytují, musí Policie ČR zabezpečit ochranu před aktivním střelcem. Složky IZS si při plnění úkolů mohou také navzájem půjčit adekvátní ochranné osobní pracovní prostředky potřebné pro zásah a odpovídající stupni nebezpečí. Za pomoc v nebezpečné zóně lze považovat například využití výškové techniky pro odstřelovače nebo osvětlení místa události. [36]

Velitelem společného zásahu složek IZS je vždy policista, který na místo mimořádné události dorazí jako první, přičemž v průběhu zásahu může dojít k jeho vystřídání. Velitel zásahu je nadále označen buď vestou, nebo páskou na paži s nápisem „velitel zásahu“ nebo „VZ“. Operační úroveň řízení je převažující úrovní až do okamžiku eliminace aktivního střelce. Na této úrovni spolupracují operační střediska složek IZS a jejich činnost při řešení této mimořádné události koordinuje integrované operační středisko krajského ředitelství policie. Na taktické úrovni řízení velitel úzce spolupracuje s vedoucím zdravotnické složky poskytovatele zdravotnické záchranné služby a velitelem jednotek požární ochrany. Pokud zřídí štáb, zahrne tyto velitele do svého štábu. Velitel zásahu také předává složkám IZS informace o aktuálních bezpečnostních rizicích z důvodu bezpečnosti všech zasahujících na místě události. Osobám postiženým mimořádnou událostí je také poskytována psychosociální pomoc. [36]

Organizací místa zásahu se rozumí vyčlenění vnější a nebezpečné zóny, které se postupně uzavřou z důvodu eliminace aktivního střelce. Velikost těchto oblastí je závislá na místě události. Vnější zóna je také nástupním prostorem pro přijíždějící složky IZS. Stanovuje se zde nástupní a týlový prostor, stanoviště velitele zásahu, stanoviště pro poskytnutí přednemocniční neodkladné péče, stanoviště pro ztotožnění a kontrolu

evakuovaných osob, stanoviště pro poskytnutí psychosociální pomoci, bezpečnostní uzávěry do vnější zóny, kontrolní stanoviště vstupu do nebezpečné zóny. Vymezení vnější zóny, včetně stanovení bezpečnostních uzávěrů do vnější zóny řídí Policie ČR ve spolupráci s městskou nebo obecní policií a složkami IZS. [36]

V souboru společných činností 14/IZS najdeme také karty pro definici postupu Policie ČR, a to v souvislosti s prvosledovými a druhosledovými hlídkami přijíždějícími na místo události. Tyto karty popisují postup a činnost hlídky Policie ČR po přijetí oznámení o mimořádné události. Prvosledová hlídka je vyslána na místo bezprostředně po oznámení útoku aktivního střelce.

Její úkoly jsou:

- Získání co nejvíce upřesňujících informací od integrovaného operačního střediska krajského ředitelství policie již v průběhu přesunu na místo události.
- Použití prostředků balistické ochrany v případě, že je má hlídka ve svém vozidle k dispozici.
- Použití dlouhých služebních zbraní, jako jsou například brokovnice a samopaly, v případě, že jsou k dispozici.
- Co možná nejrychlejší příjezd na místo mimořádné události s takticky vhodným odstavením vozidla, aby bylo kdykoli možné kontrolovat výstroj a výzbroj a nastavit Rdst na určený řídicí kanál. Při výjezdu z útvaru nebo organizačního článku Policie ČR vzít sebou dlouhé zbraně. Po příjezdu na místo události by mělo být, pokud je to možné, policejní vozidlo odstaveno tak, aby bylo mimo prostor ohrožený střelbou. Dále u prvního vozidla Policie ČR je nutné zanechat rozsvícené výstražné světlo modré barvy. Před zahájením zákroku je také vhodné vypnout hlasité vyzvánění u mobilního telefonu.
- Rychlé vyhodnocení situace a okamžité předání získaných informací IOS KŘP. Tyto informace je možné získat od svědků přihlížejících mimořádné události. Informačnímu operačnímu středisku se nadále nahlašuje zahájení eliminace aktivního střelce.
- Vyžádání posil, které zajistí IOS KŘP.

- Vstup do objektu a pohyb v něm se řídí několika taktickými zásadami. Patří mezi ně například vykrývání všech prostorů vždy nejméně ve dvou příslušnících Policie ČR; střelba pouze při vizuálním kontaktu s pachatelem; minimální rádiový provoz; ohrožené osoby odesílat do bezpečných, již propátraných prostor, kde jim nehrozí nebezpečí; postup proti směru útěku ohrožených osob nebo dle sluchového vjemu střelby; získání informací od ohrožených osob a předávání těchto informací veliteli zásahu a IOS KŘP (mezi tyto informace se řadí informace o počtu pachatelů, jejich popisu, umístění apod.).
- Eliminace aktivního střelce. Pokud se střelec sám vzdává, bude bezpečně spoután, prohledán a eskortován z místa události. Při vizuálním kontaktu je možné použití služební zbraně.
- Zodpovědnost za celý policejní zákrok do převzetí velení má velitel hlídky, která se jako první dostavila na místo mimořádné události. Tato hlídka velí celému zákroku až do doby, kdy je rozhodnuto o změně velení. [36]

Další hlídky přijíždějící na místo události jsou již dále označovány jako druhosledové. V souboru typových činností 14/IZS je také uvedena karta týkající se těchto hlídek.

Druhosledová hlídka má na místě mimořádné události následující úkoly:

- Získání co nejvíce upřesňujících informací od IOS KŘP již v průběhu na místo události, zjištění a nastavení totožného kanálu na Rdst.
- Co možná nejrychlejší příjezd na místo mimořádné události s takticky vhodným odstavením vozidla a následná kontrola výstroje a výzbroje. Hlídka má za povinnost při výjezdu z útvaru nebo organizačního článku Policie ČR vzít s sebou dlouhé zbraně (tyto úkoly jsou totožné s činností prvosledové hlídky).
- Po příjezdu na místo události, dle možnosti spolupráce s hlídkou Policie ČR, zajistit společný vstup do objektu či prostoru v jednotné, předem určené formaci. Na základě informací od IOS KŘP nebo prvosledové hlídky zajistit vstup do objektu a propátrání dalších prostor.
- Zajištění okolí místa mimořádné události s případnou uzávěrou prostor proti vstupu nezúčastněných osob. Tento bod se nadále odvíjí od počtu policistů na místě MU.

- Během celé akce je nutno neustále zjišťovat nové informace a předávat je veliteli zásahu a IOS KŘP. Policisté po celou dobu shromažďují informace týkající se počtu a lokalizace aktivních střelců, jejich poloze, popisu, počtu zbraní a typu zbraní. Dále také o počtu obětí a rukojmích. Nedílnou součástí jsou také informace a dokumentace o objektu, jeho vchodech, východech a možných úkrytech.
- Vymezit prostor pro shromáždění ohrožených osob vycházejících z objektu nebo prostoru. Mezi tyto osoby se může vmísit i aktivní střelec, proto je nutné všechny osoby zkontrolovat, jestli se u nich nenachází zbraň.
- Dle možností provádět krizovou komunikaci do příjezdu policejního vyjednavče. Policejní vyjednavč je povolán pouze, když útočník komunikuje, nebo oslovuje Policii ČR apod. Využívá se k odlákání pozornosti aktivního střelce od dalších možných obětí i zakročující hlídky Policie ČR.
- Veškeré další informace předávat IOS KŘP.
- V případě, že jsou povolány na místo události další složky integrovaného záchranného systému, je nutné vhodně zvolit jejich rozmístění v nástupním prostoru, aby nedošlo jejich ohrožení a byla zajištěna jejich bezpečnost a plynulost jejich činnosti. [36]

Dále jsou v tomto listu uvedené instrukce pro osoby, které jsou v napadeném objektu a dovolají se na tísňovou linku některého operačního střediska základních složek IZS. Tyto instrukce mají několik styčných bodů, mezi něž patří v první řadě vyhnutí se kontaktu s aktivním střelcem, a pokud je to možné, zvolení útěku. Dále se doporučuje ukryt se do místnosti, pokud možno se zamknout a zabarikádovat, vypnout hlasité zvonění u mobilního telefonu. V místnosti je dobré ukryt se mimo prostor dveří, nikoho do této místnosti nepouštět, čekat na prokazatelnou pomoc, a pokud je to možné čekat na pokyny zasahujících policistů a při styku s nimi držet prázdné ruce viditelně od těla. Při nevyhnutelném kontaktu s útočníkem pak zvolit aktivní obranu proti němu. [36]

Operační střediska od vyhodnocení tísňového volání a dalších informací o události s výsledkem, že se jedná o útok aktivního střelce, neodkladně vysílají na místo události co největší počet dostupných hlídek Policie ČR, kterým poskytnou instrukce pro prvosledové hlídky. Tyto informace jsou uvedeny již výše v textu.

Všem zúčastněným hlídkám Policie ČR stanoví IOS KŘP přechod na jednotný řídicí kanál. Dále IOS KŘP zakládá akci v informačním komunikačním a řídicím systému pro operační řízení. Po zjištění, který z policistů prvosledové hlídky je velitelem zásahu, a tudíž je za situaci odpovědný až do příjezdu odpovědného vedoucího policisty plnění úkoly velitele zásahu na místě mimořádné události, informuje o vzniku MU složky integrovaného záchranného systému cestou jejich operačních středisek. Dále získává a průběžně vyhodnocuje z přijatých oznámení na tísňovou linku přicházející informace o mimořádné události. Jedná se zejména o popis a určení počtu útočníků, místo výskytu útočníka, směr jeho postupu, způsob útoku a také druh použité zbraně. [36]

IOS KŘP informuje o přijatých opatřeních vedoucí policisty zajišťující akceschopnost příslušného útvaru nebo organizačního článku, okamžitě také informuje zásahovou jednotku krajského ředitelství policie a vyjednaváče a zajišťuje jejich vyslání na místo události. Kromě dalších kroků, jako je přizvání ke spolupráci OS OO PP, informování oddělení kanceláře ředitele KŘP, konzultace s velitelem zásahu na místě MU, také oznámí KOPIS a ZOS ZZS převzetí operačního zásahu sil a prostředků IZS, informuje je o zřízení nástupního prostoru a nařídí předání instrukcí pro složky IZS. Pokud je potřeba, povolává další síly a prostředky Policie ČR, které se nadále využívají k provedení uzávěry prostoru a jeho ohraničení, organizuje dovoz prvků balistické ochrany na místo události, organizuje dopravní opatření z důvodu plynulosti průjezdu vozidel zdravotnické záchranné služby k cílovým poskytovatelům akutní lůžkové péče. Vysílá také výjezdovou skupinu služby kriminální policie a vyšetřování a další síly a prostředky Policie ČR, jako například síly k poskytnutí krizové intervence, psychologické pomoci, nebo poskytnutí posttraumatické intervenční péče. Povolává také soudní lékaře a v případě většího počtu zemřelých (většinou deset a více), žádá o vyslání DVI (Disaster Victim Identification) týmu. Zjišťuje také všechny dostupné a potřebné informace v informačních systémech Policie ČR a veřejně dostupné informace o osobách a také případně objektech a v neposlední řadě také poskytuje další potřebnou podporu veliteli zásahu. [36]

Připravenost Policie České republiky na útok aktivního střelce ve svém důsledku vychází ze stavu služební přípravy. Současný stav služební přípravy příslušníků Policie ČR je stanoven v závazném pokynu policejního prezidenta č. 4 z roku 2009 Sb., o provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. Cílem této služební přípravy

je osvojení si, udržení a prohloubení základních znalostí, schopností a praktických dovedností potřebných pro kvalitní a bezpečný výkon služby. Patří sem zejména výcvik profesní manipulace a použití zbraně, výcvik v používání donucovacích prostředků, taktická příprava, kondiční příprava a další druhy služební přípravy podle potřeb jednotlivých útvarů policie. Pro účely služební přípravy jsou policisté rozděleni do čtyř skupin, které pak korespondují s náročností služby, požadavky a úkoly policistů zařazených do konkrétních funkcí. [42]

Do první skupiny se zařazují služební místa policistů:

- Určených k provádění zákroků proti nebezpečným pachatelům organizované trestné činnosti a pachatelům zvláště závažných úmyslných trestných činů.
- Speciální pořádkové jednotky Policie České republiky správy hl. města Prahy určené k zákrokům pod jednotným velením k zajištění a obnově veřejného pořádku a bezpečnosti.
- Určených k přímé osobní ochraně chráněných osob.
- Určených k zajišťování doprovodu letadel.

Do druhé skupiny se řadí zejména služební místa policistů:

- Policistů, kteří vykonávají základní policejní činnosti v oblasti dohledu nad veřejným pořádkem a bezpečností, dopravou, režimem ochrany státní hranice, vstupem a pobytem cizinců na území České republiky a v oblasti doprovodů a ozbrojených eskort, jejichž služební náplň přímo souvisí s prováděním služebních zákroků proti pachatelům trestné činnosti.
- Policistů, kteří plní úkoly v oblasti ochrany objektů a bezpečnosti chráněných osob.
- Instruktorů.
- Policistů, kteří vykonávají operativně pátrací činnost.

Do třetí skupiny se řadí zejména služební místa policistů:

- Vykonávajících základní policejní činnosti v oblasti dohledu nad veřejným pořádkem a bezpečností v dopravě, režimem ochrany státní hranice, vstupem a pobytem cizinců na území České republiky a v oblasti odhalování, dokumentace

a vyšetřování trestné činnosti, jejichž služební náplní může být také provádění služebních zákroků proti pachatelům trestné činnosti a přestupků.

- Zabezpečujících výkon základních nebo speciálních pyrotechnických úkonů (s výjimkou policistů zásahových jednotek).
- Zařazených v letecké službě.

Do poslední, čtvrté skupiny se řadí zejména služební místa:

- Policistů, kteří vykonávají základní policejní činnosti v oblasti odhalování, dokumentace a vyšetřování trestné činnosti, jejichž součástí není provádění služebních zákroků proti pachatelům trestné činnosti a přestupků.
- Policistů, u kterých převážnou část služební náplně tvoří administrativní činnost, poskytování technického, materiálního, informačního nebo jiného zabezpečení pro výkon služby.
- Vedoucích policistů, není-li jejich činností přímý výkon služby.
- Ostatní místa, neuvedená výše. [42]

Připravenost Policie ČR na aktivního střelce je v pravidelných intervalech ověřována cvičeními s názvem AMOK. Tato cvičení jsou realizována od roku 2013, tedy od vzniku katalogového souboru – typové činnosti STČ 14/IZS a jsou ukotvena v zákoně 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému.

Tato cvičení jsou uskutečňována ve všech krajích České republiky. Pro přehlednost jsou v následující tabulce uvedeny termíny cvičení od roku 2013:

Tabulka 1 Cvičení AMOK v ČR od roku 2013 do roku 2017

<i>Termín cvičení</i>	<i>Kraj</i>	<i>Místo</i>	<i>Účast složek IZS</i>	<i>Poznámka</i>
Červen 2013	Praha	Metro Florenc	HZS, PČR, ZZS, MěP, ČČK, MEDEVAC	Cvičení proběhlo v prostorech metra B
Září 2013	Středočeský	Areál PČR	HZS, PČR, ZZS,	-

		SPS Sadská	MěP	
Říjen 2013	Jihočeský	Lišov	HZS, PČR, ZZS	-
Listopad 2013	Plzeňský	Tachov	HZS, PČR, ZZS, MěP	
Listopad 2014	Plzeňský	Klatovy OÚ	HZS, PČR, ZZS	-
Říjen 2014	Vysočina	Pelhřimov	HZS, PČR, ZZS	Cvičení se zapojením nemocnice
Únor 2015	Jihomoravský	Brno	HZS, KŘ PČR, ZZS	Garant KŘ PČR
Květen 2015	Zlínský	Valašské Meziříčí	HZS, PČR, ZZS	-
Červen 2015	Zlínský	Kroměříž	HZS, PČR, ZZS	-
Září 2015	Zlínský	Uherské Hradiště	HZS, PČR, ZZS, MěP	-
Září 2015	Středočeský	Říčany	JPO, PČR, MěP, ZZS	-
Říjen 2015	Plzeňský	OÚ Rokycany	HZS, PČR, ZZS	-

Říjen 2015	Vysočina	Velké Meziříčí	HZS, PČR, ZZS	Cvičení se zapojením nemocnice
1. pololetí 2016	Královéhradecký	Několik míst současně	ZZS, KŘP, MěP, DZS	KÚ KHK, FNHK
Červen 2016	Praha	Praha Venkov - východ	HZS, PČR, MěP, ZZS	-
Červen 2016	Zlínský	ORP Kroměříž, ORP Zlín	HZS, PČR, MěP, ZZS	-
Září 2016	Teplický	Krupka	HZS, PČR, ZZS	Součást mezinárodního cvičení Rescue Patrol
Říjen 2016	Plzeňský	Dobřany	HZS, PČR, ZZS	-
Říjen 2016	Zlínský	Polešovice	HZS, PČR, ZZS	-
Říjen 2016	Zlínský	OÚ Kostelec u Holešova	HZS, PČR, ZZS	-

Říjen 2016	Vysočina	Pelhřimov	HZS, PČR, ZZS	-
Březen 2017	Vysočina	Třebíč	HZS, PČR, ZZS	Zapojení nemocnice
Červen 2017	Středočeský	Kolín – Ovčáry	JPO, PČR, ZZS	-
Červen 2017	Moravskoslezský	Ostrava	HZS, PČR, ZZS	Organizace cvičení v kompetenci PČR. ÚO OV

2.6 Dostupnost zbraní v České republice

Při zaměření se na tuto problematiku je v první řadě nutné pracovat se zákonem o střelných zbraních a střelivu č. 119/2002 Sb., který kromě jiného upravuje a definuje kategorie střelných zbraní a střeliva, podmínky pro nabývání vlastnictví, držení, nošení a používání zbraní nebo střeliva, práva a povinnosti držitelů zbraní nebo střeliva. Cílem tohoto zákona je komplexní upravení oblasti zbraní a střeliva v souladu s příslušnými právními akty Evropské unie. [43]

Oprávnění k použití (a dalšímu využití) střelných zbraní dává v České republice držení zbrojního průkazu. Držení zbrojního průkazu se rozlišuje podle účelu užívání zbraně nebo střeliva a podle rozsahu oprávnění do skupin, které jsou označeny od písmena A do F. (A - sběratelské účely; B - sportovní účely; C – lovecké účely; D – výkon zaměstnání, nebo povolání; E – ochrana zdraví, života nebo majetku; F – provádění pyrotechnických účelů). [43]

Zbrojní průkaz lze vydat pouze osobě, která dosáhla příslušného věku, má místo pobytu na území České republiky, je způsobilá k právním úkonům, je zdravotně způsobilá, je odborně způsobilá a je spolehlivá (jednotlivé skutečnosti jsou definovány v každém příslušném označení zbrojního průkazu). Poté je zbrojní průkaz, který je dle určeného stupně také zpoplatněn, vydán příslušným útvarem policie, kterým je krajské ředitelství policie, podle místa pobytu fyzické osoby. [43]

2.7 Útoky v České republice

Z širšího pohledu se masové útoky v České republice dají rozdělit do dvou kategorií. První kategorií, kterou se také zabývá tato práce, jsou masové útoky aktivních střelců. Mezi tyto útoky však podle definice spadá pouze jeden, a to případ z Uherského Brodu z roku 2015. Ostatní případy, jako například Olga Hepnarová, Vladimír Lulek nebo Franz Sandtner, spadají do kategorie druhé, do kategorie masových vrahů. Při svých činech totiž nepoužili k zabíjení střelnou zbraň a nejsou tudíž aktivními střelci. Olga Hepnarová si k zabíjení vybrala nákladní automobil, Vladimír Lulek při vyvraždění své rodiny použil nůž a Franz Sandtner užil kladiva a sekyry k zabití rodiny bývalého zaměstnavatele. [1,6,7,8,10]

Případ z České republiky, který byl označen jako útok aktivního střelce, je ten ze dne 24. února 2015 z Uherského Brodu, který spáchal Zdeněk Kovář. Tento čin byl označen jako největší masová vražda v České republice, avšak o své nelichotivé prvenství, co se týče počtu obětí, se dělí s Olgou Hepnarovou, která v roce 1973 v Praze najela nákladním automobilem do lidí s úmyslem jich co nejvíce zabít.

V Uherském Brodu, již zmíněného data, okolo poledne zaútočil v místní restauraci třiašedesátiletý muž, který při svém činu zabil osm lidí a následně o dvě hodiny později obrátil zbraň také proti sobě a spáchal sebevraždu. Během svého činu stačil ještě zavolat do redakce televizního zpravodajství Prima a stěžoval si na šikanu a ubližování jeho vlastní osobě.

Pro lepší přehlednost průběhu jsou události z 24. února 2015 s časovým průběhem zpracovány do následující tabulky:

Tabulka 2 Časový přehled mimořádné události v Uherském Brodu

[41, vlastní zpracování]

Čas	Přehled událostí
12:38	Policie obdržela první telefonickou zprávu o údajné střelbě v restauraci Družba, v Uherském Brodu.
12:39	Policie obdržela informaci o tom, že by se na místě mohla nacházet zraněná osoba.
12:43	Na Policii zavolal muž ukrytý na toaletě restaurace a začal komunikovat s policisty. Pachatel byl podle jeho informací stále v objektu.
12:45	Byla zahájena spolupráce s Městskou policií, podána žádost o hlídku na místo události.
12:47	K restauraci dorazila první policejní hlídka (OO PČR Uherský Brod).
12:50	Policisté vešli do restaurace, kde na ně pachatel začal střílet. Protože byl ukrytý za barem, byla vidět pouze část hlavy a ruka se zbraní, policisté se tedy museli stáhnout zpět. Neměli vhodnou pozici na krytí a na zneškodnění útočníka. Proto se hlídka následně stáhla a zavolala posily.
12:55	Na místo přijeli další policisté.
12:56	Do televize Prima volal muž, který uvedl, že „má pistoli a rukojmí a že se zařídí po svém“. V souvislosti s touto informací televize dále kontaktovala policii, a to v 12:59.
12:56	Policisté si vyžádali zásahovou jednotku z Brna.
12:57	Zásahová jednotka potvrdila přijetí výzvy a připravila se k výjezdu.
13:05	Policie získala telefonní kontakt na střelce.
13:07	Policejní vyjednávač navázal kontakt se střelcem. Muž tvrdil, že drží rukojmí a je ochoten vyjednávat (právě proto se policejní jednotky nepokusily vniknout dovnitř - pokud pachatel vyjednává, je na prvním místě život

	rukojmích).
13:07 - 14:00	Na místo se dostavily další síly a prostředky, včetně policistů s dlouhými zbraněmi. Tyto síly a prostředky byly nadále připraveny k zásahu. Na místo přijeli také policisté, kteří hlídali nedaleký areál ve Vrbeticích, avšak k povelu k zásahu stále nedošlo z důvodu vyjednávání.
Po 14:00	Vyjednavač konstatoval, že komunikace s pachatelem přestává být smysluplná. Muž není ochoten propustit rukojmí, která podle svých slov drží, ani nedovoluje ošetření zraněných.
14:13	Pachatel přestal komunikovat.
14:15	Telefonická komunikace byla ukončena. Policisté se pokusili ještě navázat osobní kontakt, avšak vzápětí zazněl z restaurace výstřel (po ukončení akce bylo zjištěno, že tímto výstřelem se pachatel zastřelil).
14:16	Uherskobrodský starosta Patrik Kunčar prozrazuje ČT24, že se v restauraci ukrývá ještě jeden host, a to manžel jeho asistentky.
14:21	Policejní zásahová jednotka vnikla do budovy.
14:23	Objekt byl zajištěn. Policisté našli uvnitř restaurace devět mrtvých včetně střelce a nezraněného muže, který se ukrýval na toaletě. Během střelby se podařilo uniknout dalším osmi lidem. Z tohoto důvodu trvalo zajištění objektu necelé dvě minuty. Policisté v tuto chvíli ještě nevěděli, jestli pachatelů není víc.
15:35	Ministr vnitra Pavel Chovanec uvedl, že střelba si vyžádala osm obětí a pachatel také zemřel.
17:04	Státní zástupce Roman Kafka potvrdil osm obětí i úmrtí střelce. Důvodem střelby byly podle jeho informací osobní důvody střelce.
17:15	Proběhla schůzka na OOP Uherského Brodu za účasti MV, PP, velitele zásahu, vedoucího ÚO Uherského Hradiště, starosty Uherského Brodu a senátora Kunčara a tiskových mluvčích.
18:00	Ministr Chovanec uvedl, že pachatel byl držitelem zbrojního průkazu.

19:17	Ministr Chovanec dále uvedl, že pachatel měl u sebe dvě krátké střelné zbraně. Dále se podařilo ověřit totožnost všech osmi obětí.
23:05 - 23:39	Policisté zahájili zásah v domě, kde střelec bydlel s manželkou, která je odpoledne odmítla do domu vpustit. Ve spolupráci se záchranáři vyvedli z domu manželku střelce a odvezli jí na psychiatrii.

Podle zprávy o průběhu vyšetřování vícenásobně vraždy v Uherském Brodě spáchal čin šedesáti tříletý muž z Uherského Brodu Zdeněk Kovář, který jako vražedné zbraně použil své dvě legálně držené krátké střelné zbraně. Pachatel podle zprávy nebyl v minulosti soudně trestán a také nebyl nikdy v místě bydliště projednán pro přestupek.

Podle výsledků znaleckého zkoumání zemřelo všech osm osob bezprostředně po útoku na následky vícečetných střelných zranění, přičemž tato zranění byla neslučitelná se životem a fatální následky nemohly být zvráceny ani okamžitým poskytnutím první pomoci. Pachatel sám si způsobil smrt střelením do hlavy. V době spáchání činu nebyl ovlivněn žádnou návykovou látkou, alkoholem, či léky.

V průběhu vyšetřování byli také vyslechnuti svědci události, přeživší osoby a také příbuzní obětí a příbuzní pachatele. Dále byl také vypracován časový snímek pohybu pachatele před samotným činem a v průběhu samotného činu.

Co pachatele přesně vedlo ke spáchání tohoto útoku a zabití osmi lidí se bohužel nikdy nepodaří s jistotou objasnit, z důvodu sebevraždy pachatele. Avšak jak již bylo zmíněno výše, pachatel měl pocit, že mu někdo ubližuje, nebo ho šikanuje. [44]

2.8 Vybrané útoky ze zahraničí

Na první pohled by se mohlo zdát, že výskyt útoků aktivních střelců je těžkostí pouze současné doby, avšak opak je pravdou. V minulosti se útoků pachatele se střelnou zbraní v ruce vyskytlo již víc, než dost. Za první takový incident se dá považovat již útok na Františka Ferdinanda d'Este z roku 1914. Následovaly pak již dobře známé a obsáhle, v dostupných pramenech, zpracované útoky Lee Harvey Oswalda, který zastřelil třicátého třetího prezidenta Spojených států amerických Johna Fitzgeralda Kennedyho; Charlese Whitmana, který si ke svému činu vybral věž univerzity v Texasu a odtud zabil 16 lidí a 40

postřelil; Mehmeta Aliho Agcy, který v roce 1946 spáchal atentát na hlavu katolické církve Josefa Vojtylu; Martina Bryanta, který se v roce 1996 zapsal do dějin šílených střelců jako nejbrutálnější vrah v Austrálii; a v neposlední řadě také čin Erica Harrise a Daniela Klebolda z roku 1999, kteří zaútočili na střední škole v Columbine. [1]

Dále budou zmíněny jedny z nejbrutálnějších útoků spáchaných v posledních pěti letech:

2.8.1 James Eagan Holmes

James E. Holmes spáchal svůj útok 20. července roku 2012 v Auroře, ve státě Colorado. Dvanáct lidí zabil a dalších padesát devět zranil. Za tento čin byl soudem shledán vinným v případech vražd prvního stupně, pokusech o vraždu a také z držení výbušných materiálů.

Při pohledu na Holmesovo dětství je zřejmé, že byl vychován v bezproblémovém prostředí oběma rodiči a byl jimi také podporován, což se později promítlo do Jamesových studijních výsledků. Již na střední škole vynikal a v podobném duchu pokračoval i na vysoké škole, kde získal bakalářský titul v oboru neurovědy. Spolupracoval v této oblasti s několika výzkumnými týmy, získával stipendia a začal také studovat doktorské studium. [12]

Tento stav trval až do roku 2011, kdy se jeho výsledky rapidně propadly. Několik týdnů před útokem již bylo z jeho chování možné vyčíst jisté náznaky blížících se potíží. Předtím, než mu bylo doporučeno psychiatrické vyšetření, otevřeně hovořil o násilí a vraždách a rozeslal také svým spolužákům varovný email v následujícím znění:

„ ... jestli jste už někdy slyšeli o dysforické mánii, tak se mi raději vyhýbejte, protože se mnou přicházejí špatné zprávy.“ [12]

Následné opakované psychiatrické vyšetření zjistilo přítomnost duševní poruchy s projevy nevyzpytatelného a nebezpečného chování a lékaři dokonce informovali policii univerzitního kampusu. K hospitalizaci u něj nedošlo, namísto toho si Holmes v následujících dnech sehnal velké množství střelných zbraní a více než šest tisíc nábojů. [12]

Holmes naplánoval svůj útok na premiéru nového filmu o Batmanovi, s názvem Temný rytíř povstal, konkrétně na 20. července 2012. Na tento film přišel stejně jako ostatní

diváci, nikým nepodezírán z budoucího činu. Po začátku filmu se Holmes zvedl ze svého místa, odešel postranními dveřmi do svého auta a po chvíli se vrátil do promítacího sálu, avšak oděn do černého pláště s plynovou maskou na obličeji a helmou. V rukou držel zbraně a poté, co rozházela několik slzných granátů, začal střílet do nic netušících diváků. Při výsleších přeživších vyšlo najevo, že vlastně nikdo netušil, že tento „výstup“ nepatří k promítání filmu. V 00:39 místního času policie přijala první telefonáty o události a v 00:41 již byla na místě činu. O šest minut později byl již Holmes zadržen zasahujícími policisty, kdy se bez odporu vzdal a prohlásil „*Já jsem Joker*“. Následně byl také zajištěn jeho byt, ale až poté, co bylo evakuováno osm kilometrů přilehlých ulic, kvůli podezření z rozsáhlého výbuchu. Holmes totiž svůj byt obložil výbušným zařízením a uložil do něj galony s benzinem. Pyrotechnický tým se do něj dostával dva dny. [12]

Od svého útoku je Holmes zatčen a v roce 2013 byl odsouzen na doživotí a dalších 3 200 let vězení. Z následných psychiatrických vyšetření vyplynulo, že trpí vážným duševním onemocněním. Jeho projevy odpovídají bipolárně afektivní poruše.

Tento čin vyvolal také následující otázky, nad jejichž odpověďmi je možné diskutovat:

- 1) Jak je možné, že se psychicky nemocný člověk dostane k takovému množství zbraní, kterým disponoval Holmes?
- 2) Proč nebyl Holmes okamžitě hospitalizován, když u něj bylo diagnostikováno psychiatrické onemocnění?

Na první otázku je možné najít odpověď v dokumentu z roku 2002 *Bowling for Columbine* od Michaela Moora, který se zabývá dostupností zbraní ve Spojených státech amerických ve spojitosti s násilnými činy. Názorně je v tomto dokumentu vidět, jak je v USA jednoduché se dostat ke střelné zbraní a municí. Například pokud si otevřete účet u jedné z amerických bank, zbraň získáte k otevření účtu a municí je pak možné koupit v obchodních centrech v jakémkoliv množství. V USA není k získání zbraně nutné předkládat ověřené lékařské potvrzení o fyzickém a psychickém stavu. Stačí, pokud to jedinec stvrdí svým podpisem. Vyplyvající skutečností tedy je, že zbraň může získat prakticky kdokoli.

Zajímavou myšlenkou v tomto díle je názor, že Američané žijí v dojmu, že čím více zbraní mezi nimi bude, a čím budou dostupnější, tím jsou ve větším bezpečí. Ale proč je

tedy u nich nejvyšší úmrtnost způsobená střelnými zbraněmi? Mají snad Američané v sobě skrytou agresi?

Na druhou otázku můžeme najít odpovědi u Holmesovy psychiatricky Lynne Fenton, ke které docházel před jeho útokem. Ta následně u soudu vypověděla, že z její strany nebyl důvod k hospitalizaci Jamese Holmese. Vypověděla sice, že se jí Holmes svěřoval se sebevražednými myšlenkami, avšak nikdy neuváděl, že by měl nutkání ubližovat ostatním, nebo měl nějaké konkrétní cíle, potažmo by někomu vyhrožoval, proto neměla důvod k jeho izolaci od ostatních. Dále také uvedla, že jí byl Holmes doporučen sociálním pracovníkem, který u něj pozoroval úzkost, jakou dosud neviděl. Dále uvedl podezření na obsedantně kompulzivní poruchu s myšlenkami na zabití lidí. Domníval se ale, že není momentálně nebezpečný.

2.8.2 Chérif a Said Kouachiové

7. ledna 2015 v dopoledních hodinách spáchali Chérif a Said Kouachiové útok pomocí automatických zbraní na sídlo pařížského satirického deníku Charlie Hebdo. Při vstupu do budovy zastřelili na recepci pracujícího údržbáře a dále zamířili do redakce časopisu, kde se patnáct lidí účastnilo porady. Tam oba bratři za zvolání „Alláh je veliký!“, zastřelili deset osob. Jednoho policistu a devět novinářů, včetně šéf editora Stéphana Charbonniera.

Dále při útěku zastřelili policistu, muslima Ahmeda Merabeta, který byl zrovna na cestě do redakce, aby poskytl pomoc. Na útěku pomáhal oběma bratrům jejich osmnáctiletý příbuzný, který se 8. ledna sám nahlásil na policii.

Bratři Kouachiové, narozeni v Paříži alžírským imigrantům, byli dopadeni 9. ledna v tiskárně Création Tendance Découverte v průmyslové zóně obce Dammartin-en-Goële, ležící asi 40 kilometrů severovýchodně od Paříže, kam v dopoledních hodinách nedovoleně vnikli. V tiskárně byl v tu dobu přítomen její majitel Michel Catalano, jenž se před útočníky schoval do skříňky a odsud nadále komunikoval s policií pomocí SMS zpráv. Catalano byl později útočníky propuštěn a kolem sedmnácté hodiny odpoledne zasáhlo policejní komando, které oba střílející bratry zabilo. K atentátu se později veřejně přihlásila jemenská Al-Káida. [45,46]

2.8.3 Omar Mateen

Omar Mateen, který se narodil v New Yorku afgánským rodičům, spáchal 12. června 2016 největší masový útok v dějinách Spojených států amerických a jeden z vůbec nejhromadnějších útoků aktivních střelců v dějinách. Ve svých dvaceti devíti letech zastřelil v Orlandu v nočním klubu Pulse čtyřicet devět lidí a další zranil. Poté ještě zadržoval v klubu rukojmí, avšak po několika hodinách byl policií zabit. Tento akt se také zapsal jako nejhorší akt násilí v dějinách USA proti LGBT komunitě.

Omar Mateen, vyzbrojen útočnou puškou, pistolí a nespecifikovanou výbušninou, zahájil střelbu dvě hodiny po půlnoci místního času. V tu chvíli se v klubu Pulse, nacházelo přibližně 320 nic netušících lidí. Do té doby, než mezi ním a několika policisty došlo k přestřelce, držel po několik hodin rukojmí, kteří byli posléze osvobozeni.

Podle informací policie se Mateen hlásil k organizaci Islámský stát, která se následně také k útoku přihlásila. K jeho radikalizaci došlo na území USA. Podle jeho vlastních slov byl Islámským vojákem a požadoval, aby spojené státy přestaly bombardovat Sýrii a Irák. Ohlásil také další podobné útoky, které mohou následovat.

Co vedlo Omara Mateena k tomuto činu není dosud zcela jasné. Policie pracovala s možnostmi týkající se zločinu z nenávisti, teroristického útoku či násilného činu. Jeho otec také spekoval o tom, že ho podnítila jeho homofobie. Dodal, že byl jeho syn rozčilen, když viděl dva líbající se muže. Tomu ale odporuje fakt, že byl, podle svědků, v klubu Pulse už několikrát předtím a používal také gay seznamovací a chatovací aplikaci. [47]

2.8.4 Alexandre Bissonette

30. ledna 2017 univerzitní student Alexandre Bissonette zastřelil v islámském kulturním centru v Québecu, v Kanadě, šest lidí. Útočník podle výpovědí svědků vběhl do islámského střediska, známého jako velká québecká mešita, kde se v tu dobu nacházelo přibližně padesát lidí, s lyžařskou kuklou na obličejích a zastřelil šest lidí.

Na islámské středisko někdo zaměřil svou pozornost již loni, když v červnu k jeho vchodu umístil prasečí hlavu. Na adresu tohoto činu prohlásili někteří občané, kteří se chodí do mešity modlit, že se necítí v bezpečí.

3 Metodika a cíle práce

Teoretická část této práce byla vytvořena pomocí literární rešerše, kde byly jako zdroje využity dostupné prameny české, i zahraniční literatury, právní předpisy, typová činnost a také internetové zdroje.

V praktické části diplomové práce bude také použita literární rešerše, sloužící k detailnímu prostudování celého případu a psychologického profilu Anderse Breivika, rovněž bude ale využita elementární metoda vědecké práce SWOT analýza, díky níž dojde ke zhodnocení vnitřních a vnějších faktorů ovlivňujících určitý objekt, či proces. Analýza SWOT se skládá ze čtyř oddílů – silné stránky (strengths), slabé stránky (weaknesses), příležitosti (opportunities) a hrozby (threats). Na základě zhodnocení těchto faktorů lze například určit způsob, jak omezit slabé stránky a naopak podpořit silné. Jak předcházet hrozbám a využívat daných příležitostí. Dále bude použita syntéza, která ve výsledku umožní spojit všechny získané informace a vyvodit z nich potřebné závěry.

Praktická část bude celkově zpracována pomocí kvalitativního výzkumu formou případové studie. Ta ve svém výsledku vychází se sběru všech dostupných dat o probíraném případě. Intenzivní ponoření se tedy umožňuje pochopení a následné interpretování celé problematiky, což je také cílem této studie. Jednoznačné vykreslení činu Anderse Breivika v souvislosti s jeho myšlenkami, úmysly, pohnutkami, ale také ukázání činu v kontextu jeho života

Případová studie obecně je definována jako intenzivní studium jednoho konkrétního případu, jedné situace, jednoho člověka, jednoho problému v jeho celém kontextu. V obecné rovině zkoumá dva typy fenoménů. Může reprezentovat nejčastěji se vyskytující se jev, nebo naopak jev zcela zvláštní, výrazně se odlišující od normálu. Upozorňuje tak na možné odchylky do standardních situací a minimalizuje tak možné chyby vzniklé z neznalosti takových odchylek. V této práci bude použit druhý typ případové studie, a to studie případu odlišujícího se od normálu.

Cílem práce je zmapování problematiky protiprávního činu Anderse Behringa Breivika a zamyšlení se nad skutečností, zda jeho činu a jemu podobným lze předcházet.

4 Praktická část

4.1 Extremistická situace v Norsku před činem Anderse Behringa Breivika

Při analyzování útoků Anderse Behringa Breivika se nevyhneme spojení útočníka s pravicově orientovanými, extremistickými a politickými stranami v Norsku. Proto je bezpochyby nutné, se na tyto souvislosti, než bude zpracována samotná problematika činu, zaměřit.

Počátky extremismu v Norsku sahají až do doby druhé světové války. Stejně tak jako v ostatních evropských státech, které nebyly pod vlivem Sovětského svazu, závisel návrat krajní pravice v mnoha ohledech na jejich statusu, který měly za války. Norsko, podobně jako Nizozemsko a Belgie, byly okupovány a poznaly fenomén kolaborantství.

Norský král odešel v roce 1940 do exilu a správou země byl pověřen říšský komisař Josef Terboven, který byl odpovědný přímo Hitlerovi. Tato skutečnost se však nezamlouvala Vidkunu Quislingovi, norskému fašistovi zasazujícímu se o to, aby se Norsko stalo německým protektorátem. Právě Quisling měl být totiž podle jeho slov tím, kdo povede Norsko po vzoru nacistického Německa. Hitler však tento názor nesdílel, viděl Quislinga jako neschopného a proto pověřil správou země již výše zmíněného Terbovena.

Na oko byl Quisling až do roku 1942 držen u moci, avšak vliv na obyvatele a řízení země měl minimální, ba žádný. Norsko se v tuto chvíli zmítalo mezi dvěma totalitami. Nacisty a vítěznými Nasjonal Samling, jediné strany věnující se zapojení obyvatelstva a dohledu nad ním. Podobně jako v nacistickém Německu se i z řad NS rekrutovala mládežnická hnutí, jako například milice s názvem Hird, nebo i řada dalších dobrovolnických jednotek zařazených do SS.

Quisling žil stále v iluzi, že dojde k připojení Norska ke společenství „nordických národů“, kde mělo hrát významnou roli. Nasjonal Samling však zůstalo po celou dobu války vcelku nevýznamným a hlavně nedůležitým hnutím, jehož autorita se opírala pouze o přítomnost 400 000 vojáků německého wehrmachtu. Tento fakt dokazovaly výsledky voleb, ve kterých Quisling od začátku založení své strany naprosto propadal. V roce 1936

získal on a jeho strana 2,2% hlasů a nedostala se ani do parlamentu. Její úspěšnost se v tomto období dala srovnat s komunistickou stranou. O tři roky později dopadla Quislingova strana ještě hůř. Nasjonal Samling selhalo v získávání lidové podpory a ocitlo se na okraji politické scény. Štěstí měl Quisling až v roce 1939, kdy se v Německu setkal se šéfem zahraničně politického referátu NSDAP, který si uvědomil jeho potenciál jako zahraničního spojence a rozhodl se získat ho pro nacistické plány. Poté, co Quisling absolvoval návštěvu Berlína, rozhodl se stát norským vůdcem a natrvalo změnit norskou společnost. Sice se nakonec s nacisty spojil, ale výsledek byl poněkud odlišný od jeho původních představ. Po celou dobu druhé světové války působil v Norsku pouze jako nacistická figurka. Nebyl podporován ani ze strany lidu a ve výsledku ani ze strany Německa, které bylo zaměřeno pouze na své vlastní zájmy.

Po skončení války a vyřízení účtů se všemi kolaboranty, mezi nimiž byl také Quisling, odsouzený v roce 1945 k smrti, se značně rozdrobená a oslabená krajní pravice seskupila v Norsk Front a postupně docházelo k jejímu vynořování až během následujících let. Nejdříve ve formě malých skupinek, později už viditelněji, v závislosti na tom, jak se v západní Evropě rozvíjel antikomunismus, důsledek studené války a jejích vnitřních dopadů v liberálně demokratických zemích. Až do začátku 50. let byli tváří krajně pravicových stran hlavně zachránění a nostalgičtí jedinci vzpomínající na nacistický a fašistický řád. Od tohoto data však vstoupili do hry také odpůrci parlamentní demokracie a jejich působení se spojilo s dopady střetů mezi Východem a Západem a vyvolali krátký nápor pravicového extremismu.

Až do roku 1973 se radikální norská pravice představovaná hrstkou fanaticů sdružených v Norsk Front držela na okraji samotného dění. Po tomto roce se objevila odbojná radikální pravice, zcela odlišná od tradičních stranických organizací a řízená populistickým a populárním vůdcem Andersem Langem. Nejprve tedy dostalo uskupení název po svém zakladateli, ale později, po Langeho smrti, bylo přejmenováno na Pokrokovou stranu, zkráceně FRP. Dostala tedy název po její dánské předchůdkyni a sdílela také stejnou ideologii a i nosná témata. Ta tvořila nejdříve kritika daní, systému a později se rozšířila na obžalobu ochránářského státu a tradičního politického spolku. V osmdesátých letech došlo také na kritiku obhajování liberalismu, podporování přistěhovalecké vlny a pomoci zemím třetího světa.

Nutno také zmínit, že Langeho strana vznikla roku 1973, tedy v roce, kdy v Norsku probíhalo referendum o přistoupení své země k Evropskému hospodářskému společenství. Pokroková strana vyzývala k hlasování proti vstupu své země do EHS, což vzhledem k jejímu programu nikoho příliš nepřekvapilo.

Pokroková strana ovšem nedosahovala pouze symbolických volebních výsledků. Ve volbách roku 1973 dostala 5% hlasů a 4 poslanecká křesla, v roce 1975 dostala strana 2% hlasů, což znamenalo, že jim nebylo přiděleno žádné křeslo. Roku 1981 se jejich podpora opět zdvihla, tentokrát strana dosáhla na 4,9% hlasů a získala tak 4 křesla. Strana těžila také z krize organizací, které založily svůj úspěch na politice reform a státních zásahů. Vsadila také na strach z cizinců a na odmítání konzumní společnosti spoustou Norů i na ztrátu důvěryhodnosti dělnické strany, aby tím získala přinejmenším stejně různorodé voličstvo jako její dánský protějšek. Proto byl její program dán dohromady z různých názorů obsahujících a spojuje například také ekonomický liberalismus a udržení výdobytků sociálního státu, archaismus a modernost, tvrdou kritiku systému politických stran a účast v parlamentní hře, odsouzení volnosti v trestní oblasti a také slabý zájem o návrat tradičních morálních hodnot.

Na téma přistěhovalectví se obyvatelé Norska se zaměřují již od 80 let, kdy v jejich zemi bylo podle dostupných údajů třikrát méně cizích obyvatel, než v roce 2005, kdy to bylo 7,9% obyvatelstva. Ke xenofobní náladě norského obyvatelstva přispěla hlavně myšlenka o „cizím vpádu“. Seveřané totiž, dle jejich názoru, přenechávali postupně místo Turkům, Jugoslávčům a Neevropanům. Tento názor je nutno brát v potaz jejich názor jako ukazatel hlubších potíží, které odhalily analýzy jejich odmítnutí vstupu do Evropské unie.

Pravý průlom pro Pokrokovou stranu pak přišel v roce 1989. Tehdy strana získala 13% hlasů a 22 křesel. Následující léta však negativně poznamenal sílící vnitrostranický boj, což se negativně projevilo i v následujících volbách. Zlepšení volebních výsledků se Pokrokové straně podařilo dosáhnout až v roce 1997, po přidružení dalších extrémně pravicových stran, kdy získala přibližně 15% hlasů. Od tohoto roku se strana drží v popředí politických stran a v roce 2005 získala dokonce 38 křesel a o čtyři roky později dostala křesel 41. V roce 2013 skončila Pokroková strana na třetím místě za Norskou stranou práce a Konzervativní stranou se 16,3% hlasů a 29 křesly. Samozřejmostí bylo pozastavení

se zahraniční veřejnosti nad faktem, že strana, jejímž členem byl masový vrah Breivik, získala takový počet hlasů.

Pokud se však podíváme na celkový obraz norských pravicových stran a jejich vliv na společenský život, není Pokroková strana jediným ani nejextremističtějším uskupením. Mezi těmi, kteří nejvíce kritizují přistěhovalectví a azylové právo se na prvních příčkách objevuje silně nacionalistická Vlastenecká strana (Fedrelands partiet) a Aliance bílých voličů (Hvit Valgallianse), ultra nacistická organizace, která má stejně jako Vlastenecká strana blízko k pronacistickému hnutí Wiking. Toto hnutí, složené převážně z omladiny Osla, se pokusilo v letech 1995 – 1996 infiltrovat mládežnické hnutí Pokrokové strany. Organizátoři tohoto pokusu o převzetí moci v hlavním uskupení norské krajní pravice byli však zanedlouho odhaleni a vyloučeni.

4.2 Anders Behring Breivik

Anders Behring Breivik se narodil 13. února roku 1979 v Oslu, v Norsku, do početné rodiny. Oba jeho rodiče již měli několik dětí z předchozích vztahů. Vzali se krátce před jeho narozením, avšak jejich vztah netrval dlouho. K jejich rozvodu došlo rok po narození Anderse, v roce 1980. Nadále tedy žil jen s nevlastní sestrou a matkou Wenche Behringovou. Svého otce, Jense Breivika, vídal jen sporadicky, většinou o prázdninách, a ten tak neměl velký vliv na jeho výchovu.

V roce 1983 požádala Andersova matka o pomoc Kancelář pro péči o matku a dítě, jelikož měla značné potíže s jeho výchovou. Ve stejném roce byl Anders podroben psychologickému vyšetření. Jeho stav byl vyhodnocen jako problematický, byly zde obavy o vznik závažného psychiatrického onemocnění, a z tohoto důvodu mu byla doporučena další péče. Nakonec ale celý případ vyšuměl do prázdna a o rok později byl uzavřen.

Breivik docházel do školy nedaleko od jeho bydliště, kde byl součástí skupiny, která ho později popsala jako plachého, ale společenského a loajálního, se změnou v chování v době puberty. Začal se totiž nápadně zaměřovat na svůj vzhled a postavu, bral anabolické steroidy a také podstoupil kosmetickou operaci nosu. V této době už měl také za sebou svou kariéru sprejera, kdy byl dle svých vlastních slov, jedním z nejúspěšnějších sprejerů v hlavním městě. Podle dostupných svědectví plánoval své sprejerské akce jako generál před útokem. Byl obzvláště dobrý v logistice, například v plánování svých misí. Jeho

známý z této doby měl pocit, že Breivik prahne po opravdovém ocenění a uznání. Naneštěstí pro něj vše skončilo odmítnutím od jeho okolí a v tomto směru také jakousi společenskou izolací. Z jeho strany ovšem ukazoval, v případě potřeby, schopnost někam se zařadit. Takže i když se stylizoval do role outsidera, dokázal, když to bylo v jeho zájmu, na něčem skrytě pracovat, aby ohromil okolí.

Ačkoli byl Anders inteligentní, učenlivý a komunikativní, střední školu opustil již po prvním ročníku. Poté si založil několik společností a prodával přes internet falešné diplomy. Prezentoval sám sebe jako úspěšného podnikatele a tvrdil, že vydělává miliony. Podle pozdějšího zjištění policie si prodejem falešných diplomů a obchodováním na burze vydělal okolo čtyř a půl milionu norských korun, což je v přepočtu asi šest set tisíc €, v naší měně je to přes šestnáct milionů korun.

V roce 1999 vstoupil Anders Breivik do pravicově zaměřené Strany pokroku, kde dával najevo své extremistické názory na adresu přistěhovalců a Islámu. Samozřejmostí byla také kritika Dělnické strany, avšak nutno podotknout, že tyto názory nejsou ve Straně pokroku výjimkou. Ve straně na sebe ale upoutal pozornost díky svým podnikatelským názorům. Často prý dával najevo touhu být slavným a bohatým podnikatelem.

V roce 2006 však Breivik vyhlásil osobní bankrot a přistěhoval se zpět ke své matce. Jeho přátelé také v této době vyzozorovali jisté změny v jeho chování. Začal být nepřiměřeně uzavřený, většinu svého času trávil u onlinové hry War of Warcraft a odstříhl všechny své známé, kteří se začali obávat, že propadl závislosti na hazardu.

V roce 2009 založil farmářskou společnost a na jaře 2011 ji začal pronajímat, což mu poskytlo určitý zdroj příjmů. Tyto informace se liší oproti těm, které zveřejnil v červenci ve svém manifestu. O tom panují obecné shody, že hlavní části této práce jsou zkopírovány z jiných zdrojů, do jisté míry extremistických skupin a radikálních bloggerů. Kromě extrémních názorů o islamismu a marxismu, které ve svém manifestu uvádí, přidává Breivik také vlastní, rozšiřující, avšak neméně extremistické názory.

4.3 Psychologický profil a jeho jednotlivé části

Psychologický profil Anderse Behringa Breivika byl zpracován jako součást soudního vyšetřování a případu č. 11-188627MED-OTIR/05. 29. listopadu 2011 byl vypracován první psychiatrický posudek zpracovaný Torgeirem Husbym a Synne Sørheimem, jehož výsledek uváděl, že Breivik trpí paranoidní schizofrenií a během útoků a také v následujícím období byl psychotický. Breivik však tento posudek napadl s námitkou, že pokud má inspirovat své přívržence, musí být označen jako zdravý člověk. Tento argument byl soudem přijat a psychologický posudek byl vypracován znovu, tentokrát experty na psychiatrii Terje Tørrissenem a Agnarem Aspaasem. Projednáván před soudem byl od 10. dubna 2012. K tomuto druhému posudku, který bude následně detailně probrán dále v práci, se nakonec soud přiklonil.

Význam psychologického profilu byl zřejmý. Zkoumání se ubíralo dvěma směry, které mohly závažně ovlivnit výsledek procesu. Pokud by experti u Breivika diagnostikovali psychotickou poruchu, nebyl by právně odpovědný. Pokud by u něj však došlo k diagnostikování poruchy osobnosti, právně odpovědný by byl.

Rozhodnutí soudu bylo vyneseno 24. srpna 2012. Breivik byl shledán vinným za zabití sedmdesáti sedmi lidí, čímž porušil odstavce 147 a 148 norského Občanského zákoníku, vážící se k aktům terorismu, a dále byl shledán vinným v odstavci 233 plánované vraždy, což bylo shledáno jako přitěžující okolnost. Ve výsledku byl odsouzen na 21 let odnětí svobody s preventivní detenční klauzulí, tzv. forvaring, díky níž může být jeho trest prodlužován vždy o 5 let. Podle norského práva se jednadvacetiletý trest rovná nejvyššímu možnému trestu, protože Norsko nemá trest doživotní.

Co se týče jeho závěrečné řeči, omluvil se Breivik svým sympatizantům, že nezabil více zrádců, avšak soudkyně ho v těchto jeho úvahách okamžitě přerušila. Obhajoval své činy tím, že chránil Evropu a svou zemi před islamizací a jeho útoky byly myšleny v dobrém. Uznal své činy jako barbarské, avšak podle jeho názoru byly zanedbatelné ve srovnání s budoucím nebezpečím. Omluvil se také pozůstalým obětí, které nebyly politicky angažované a uvedl, že s nimi soucítí, protože i on ztratil přátele a rodinu. Nutno však dodat, že neprojevil žádné emoce.

Breivik měl v plánu využít soudní proces jako propagaci své ideologie, avšak otázkou do dnešní doby zůstává, jestli, a v jaké míře se mu jeho úmysl povedl. Ukázala se totiž spravedlivost norského právního systému i v těchto výjimečných a pro veřejnost naprosto otřesných případech.

Anders Breivik je nyní umístěn ve věznici Skien, kde má kromě tří místností zahrnujících obytnou, pracovní a tréninkovou část také toto vybavení: televizi s DVD přehrávačem, herní konzoli, běžecký pás, počítač (bez připojení k internetu), noviny, časopisy a knihy. Kontakt má povolen pouze s právníky, lékaři a od loňského rozsudku ve zvýšené míře s dozorcí, se kterými může dvakrát týdně trávit čas ve společenské místnosti. Z rodiny o setkání stála jen Wenche Behringová, která je ale nyní po smrti.

Psychologický profil Breivika má celkem 172 stran, rozdělených do dvaceti čtyř částí, které budou analyzovány ve stávající části diplomové práce.

První část definuje formality týkající se obou expertů, kteří psychologický profil zpracovávali a také jejich nestrannost vůči pachateli.

Druhá část obsahuje obecné poznámky odborníků, kteří provedli nejdříve separátní šetření procházením dokumentů, pak společně. Uvědomovali si, že jimi předložený materiál je obsáhlý, avšak jejich rozsáhlé shrnutí bylo nutné vzhledem ke specifické povaze tohoto případu. Uvedli také, že události z 22. července vyvolaly silné reakce v norské společnosti a nemohou vyloučit, že mohou být přínosem do budoucnosti pro forenzní psychologii.

Třetí část definovaná jako „mandát“ se zabývá spoluprací odborníků na psychologickém profilu, avšak s předpokladem nezávislého posouzení. Důraz je také kladen na odůvodnění všech uvedených závěrů. Uvádí také skutečnost, že odborníci budou zkoumat klinický život subjektu před, během a po činu, se zvláštním důrazem na chování, včetně psychologického a sociálního fungování. Odborníci byli požádáni o zvážení, zda se u subjektu v době spáchání činu vyskytla vážná duševní porucha, psychotické jednání, nebo byl mentálně retardovaný, či jednal pod silnou poruchou vědomí. Byli také požádáni, aby vyšetřili jeho duševní stav v době vyšetřování. Pokud by shledali Breivika duševně nemocným, byli požádáni o formulaci případné vhodné léčby.

Čtvrtá část je ve veřejně přístupném dokumentu cenzurována.

Pátá část obsahuje výňatky z příslušných dokumentů od státních orgánů, týkající se celé kauzy, doporučení, výsledku jeho třídního učitele z Ris School a také kopii záznamu z kanceláře pro péči o děti. Ta byla v roce 1981 požádána o přezkoumání Andersova stavu a požádána o víkendové umístění do péče. Wenche Behringová byla na výchovu sama, asistovala jí pouze její dcera. Matka však byla již výchovou temperamentního dítěte tak vyčerpána, a popsala jej jako „výzvu“, že požádala o pomoc právě kancelář pro péči o děti v Oslu. Žádosti bylo vyhověno, avšak Breivikova matka po krátké době uvedla, že tento styl výchovy jejím synovi nesedí.

Dále je v této části zveřejněn záznam z roku 1983 z Norského centra pro dětskou psychiatrii (SSBU), kde byl Anders po dobu tří týdnů hospitalizován. Dětský psycholog ve zprávě popisuje subjekt jako vyhýbající se kontaktu, ustrašené, pasivní dítě s mechanickými odpověďmi a naučeným úsměvem, který naznačuje mělké ukotvení emocí a emocionálních reakcí, kdy jeho úsměv odráží jen úmyslnou odpověď na životní prostředí, ve kterém vyrůstá a doporučila, pro jeho duševní zdraví a vývoj, vyjmutí z rodiny a přechod do institucionální výchovy. SSBU na základě těchto údajů a zprávy ze 4. dubna 1983 zahájilo řízení vedoucí ke kontaktování Andersova otce. Vše tak skončilo u soudu, který však situaci shledal jako absentující jakoukoli nouzovou situaci, která by vyžadovala okamžitý zásah. Nakonec Norské centrum uvedlo skutečnost, že mělo stále důvody k umístění Anderse do pěstounské péče, ale zjistilo, že situace v rodině se zlepšila, a proto zde nebyl žádný základ k umístění. Spíše se jednalo o zvláštní dohled nad situací v rodině. Zpráva také referovala o stavu Andersovy matky, kde je uvedeno, že se „...*chlapec nachází ve velmi obtížném a nedostatečném výchovném prostředí své matky, která vykazuje hraniční strukturu osobnosti a viditelné znaky deprese. Do dítěte také projektuje své primitivní a agresivní sexuální fantazie, několikrát jej udeřila a často mu říká, že by si přála, aby byl mrtvý.*“

Šestá část se týká dokumentace spojené s Breivikovými jmény, která jsou v této části také uvedena (Anders Behring Breivik, Anders Behring, Anders Breivik, Andrew Berwick, Axel Downing, H. Benson), uvádí také vlastnictví společností subjektu, a také identifikuje jeho identity na sociálních sítích.

Sedmá část psychologického profilu je zaměřena na zdravotní stav Breivika a zvláště na zjištění, že byl při činu pod vlivem Ephedrinu, který byl nalezen jak v krvi, tak v moči. Dále byl u něj prokázán vliv Kofeinu a Cotininu (metabolit Nikotinu). Jiné látky v jeho těle nalezeny nebyly.

Subjekt byl také tázán na celoživotní zdravotní komplikace a také na užívání léků. U alergií uvedl alergii na kočky a pelyněk a z těchto důvodů také užíval po nezbytně nutnou dobu antihistaminika.

Tři dny před spácháním útoku užíval jím pojmenovanou směs "ECA stack" obsahující Ephedrin, Kofein a Aspirin.

Osmá část, která má rozsah přibližně 30 stran, se týká výsledku obviněného a zahrnuje také rekonstrukci činu na ostrově Utoya. Všechny dostupné a související dokumenty s touto částí oba experti pročetli, a shlédli také záznamy na DVD.

Breivik v těchto výsledcích popisuje svou nastalou situaci, uvádí zde obětování sebe sama a jeho života ve chvíli, kdy se rozhodl být templářským rytířem. Popisuje také svou ideologii a důvody, proč svůj čin spáchal, a také skutečnost, že ho shledal na sto procent úspěšným a proto se ve finále vzdal. Viděl, a nadále vidí, sám sebe jako vůdce Norska a ukazuje na sebe jako na buňku číslo jedna. V celé této části se zaměřuje na své pohnutky, myšlenky, plány, souvislosti, názory a také inspirace.

Obsahem je i popis templářů a jejich myšlenkové ideologie. Breivik zde uvádí, že by se templáři mohli stát největší revoluční organizací v západní Evropě a v příštích šedesáti letech by se mohli chopit moci. Tvrdí, že nejsou nacisticky smýšlející, nejsou rasističtí, ale mají za cíl dostat pryč Islám z Evropy. Ostatní revoluční organizace jsou, dle jeho názoru, dost patetické a primitivní. Nemají žádné ambice, odborné znalosti a postrádají odpovídající vedení. Templáři chtějí rozvíjet metody, které jsou schopné konkurovat rozpočtem norským ozbrojeným silám a které by mohli použít v boji proti terorismu.

Významnou informací z těchto výsledků je fakt, že jeho spáchaný čin byl plán „B“. Plán „A“ obsahoval, podle jeho slov, umístění čtyř vozidel s trhavinou na následující místa: k ministerstvu, obchodnímu centru Gunerius, k sídlu Strany práce a také ke kostelu. Dále

měl v plánu pokračovat na další místa, kde chtěl zabít co nejvíce lidí. Pro plán „B“ se rozhodl, aby na sebe upoutal pozornost nejen norské společnosti, ale způsobil i maximální ztrátu.

Vyšetřující si k této části poznamenal fakt, že Breivik je v první řadě zaměřen pouze sám na sebe a chybí mu jakákoliv empatie k celé situaci. Tato skutečnost se opakovala v průběhu celého výslechu. Subjekt byl zaměřen na své úvahy, jako příklad lze uvést jeho zaobírání se neodhalením jeho činu a také tím, jak by se choval, pokud by jeho čin odhalen byl. Přemýšlel také nad způsobem, jak by ho zasahující Delta zneškodnila a jaká by byla jeho následující strategická rozhodnutí.

Popisuje zde také plánování svého činu, od umístění bomb, detailního nastudování vládní budovy a jejího okolí, počtu dodávek, které chtěl použít (původně plánoval 3), výběr ostrova, hledání trajektu, který využije, až po výběr oblečení, v němž svůj útok provedl (který následně popsal jako „cynický, ale účinný“).

Dále zde uvádí detailní popis jeho pohybu po ostrově a také způsob vraždění.

Devátá část se zabývá rozborem Manifestu, do kterého Breivik formuloval své myšlenky a názory. Sám během vyšetřování často označoval dokument jako "Compendium", policisty a tiskem však byl pojmenován jako "Manifesto". Tento dokument obsahující 1518 stran byl nalezen v zajištěném počítači, patřícím vyšetřovanému. K probíranému Manifestu bylo vytvořeno také video, umístěné taktéž v počítači subjektu, které detailně popisuje a charakterizuje sepsaný soubor. Obhajuje zde svůj ideologický postoj k životu a ukazuje na skutečnost zaujatosti médií konzervativními názory. Toto byl jeden z důvodů, proč se v roce 2002 připojil k Templářským rytířům.

22. července, pár hodin před spácháním svých útoků, odeslal Manifest na vybrané vysoké množství e-mailových adres po celé Evropě.

Na přední straně Manifestu je umístěn kříž svatého George, číslice 2083, a také název Evropská deklarace nezávislosti. Během soudního procesu došlo k detailnímu prozkoumání celého dokumentu a v následující části je uveden jeho stručný souhrn. Číslice 2083 reprezentuje datum 11. září 2003, kdy podle Breivikova názoru, dojde k definitivnímu potlačení vlivu džihádu a kulturních marxistů v Evropě a v ruinách vyrostou

na den přesně 400 let po vyhnání Turků z Vídně (bitva u Vídně se odehrála 11. – 12. 9. 1683) nová Evropa.

Manifest je rozdělen do tří částí. První část je zaměřena na Breivikův pohled zfalšování historie a vliv marxistické propagandy. Zvláštní důraz je kladen na zviditelnění islámu jako násilnicky orientovanou ideologii, která je připravena na džihád a boj s neislámskými kulturami a jednotlivci. Podle jeho názoru jsou elity Evropy spjaté s islámským světem, který bude kolonizovat a islamizovat Evropu. Věří, že Islám je zaostřen na expanzivní násilí a přestože dnes vypadají evropští muslimové mírumilovně, jsou to pouze k útoku připravené spící buňky. Také vstup Turecka do Evropské unie považuje za mimořádně kritický faktor, což se podle odborníků jeví jako neobjektivní a jednostranné.

Druhá kniha nazvaná "Europe Burning" je Breivikovou diskuzí nad současnou situací v Evropě pod vlivem multikulturalismu a jeho možnými důsledky. To mimo jiné znamená, že elity Evropy jsou ve spiknutí s islámským světem a spolupracují na islamizaci Evropy. Proto záměrně všechny popírají, co Islám ve skutečnosti je.

Třetí kniha s názvem "A Declaration of pre-emptive War", je psána jako obrana sebe sama a také se jeví jako soubor textů jiných autorů, převážně z webových stránek wikipedie. Autor zde popisuje založení organizace Templářských rytířů, převzetí boje proti nepříteli, konkrétně marxistům a multikulturním režimům v Evropě. Nutno říci, že touto problematikou se zabývá poměrně obsáhle a je na ní z nestranného pohledu více než orientovaný.

Desátá část psychologického profilu se zabývá ekonomickým zázemím Anderse Breivika. Jeho příjmy, výdaji, vlastnictvím, působením ve společnostech a zahrnuje také e-mailovou korespondenci týkající se tohoto případu.

Jedenáctá část je zaměřena na výslech Breivikovy rodiny. Zahrnuje jeho matku, sestru, nevlastního bratra, nevlastní sestru, nevlastní matku a nevlastního otce. Výslech jeho otce nebyl schválen, a proto nebyl doporučen k následnému zkoumání.

Matka v prvním rozhovoru popisovala Breivika jako chytrého, bystrého, zralého a citlivého muže, milujícího svou matku. Podle ní měl hodně přátel, kterým byl ochotný pomoci a vše co dělal, dělal naplno. Nikdy ho z ničeho nepodezírala, podle jejího názoru

nebyl typ, co by byl schopný někomu ublížit. Stal se farmářem, zapáleným pro věc, pracoval s nadšením a často chodil domů unavený. Také popsala svého syna jako klidného, tichého a umírněného s dobrou náladou. Uvedla, že u svého syna nebyla nikdy svědkem agresivního chování. Když viděla svého syna naposledy, pozorovala u něj známky stresu, ale přičítala to jeho práci na farmě.

Při druhém rozhovoru již jeho matka získala informace o případu z médií a přiznala, že věděla, že její syn píše práci s názvem "History", ale nevěděla nic o obsahu její poslední části, Manifestu. Breivik nad ní strávil dva roky a matce tvrdil, že je velmi unikátní a může být stejně důležitá jako Bible. Uvedla také, že na přelomu března a dubna začalo na její adresu přicházet množství balíků, a když se Anderse ptala, co je jejich obsahem, byl skoupý na slovo a otrávený, což vedlo k ustání jejího dotazování. Zpětně přiznala, že byla naivní, když nezjišťovala více podrobností. Udala také, že jí syn ukazoval svou uniformu a zbraně, ale ona tuto zálibu spojovala s jeho zájmem o lov zvířat.

Poslední tři rozhovory s jeho matkou udávají skutečnost, že se poslední zimu Breivik choval jinak a evidentně začal posilovat. Později také uvedla, že se změnil i jeho výraz ve tváři, a to nejspíše z důvodu užívání steroidů. Do soudního záznamu byl také uveden dopis jeho rozrušené sestry Elisabeth zasláný jeho matce, týkající se rozhovoru s Andersem, kde zmiňoval ochotu bojovat proti přistěhovalectví a převzetí Evropy.

V souhrnu lze konstatovat, že podobný postoj zaujímal k Andersovi i jeho sestra, nevlastní sourozenci a také nevlastní rodiče. Charakterizovali ho jako chytrého, vtipného, sečtělého, společenského a schopného diskuze na různá témata. Nikdo nevypozoroval nápadné známky, které by jakkoliv naznačovaly jeho pozdější úmysly.

Dvanáctá část psychologického profilu je zaměřena na výsledky jeho přátel, kolegy a řidiče taxi služby. Všichni Breivika popsali jako chytrého, přátelského člověka, který působil někdy až ochránářským dojmem vzhledem ke svojí matce. Nutno říci, že ho takto popsali i jeho nejbližší přátelé, kteří také tvrdili, že kromě nich další sociální interakce nevyhledával a jeho život byl v tomto směru poměrně izolovaný, zejména v posledních třech letech před činem, kdy se uzavřel do světa počítačové hry World of Warcraft, kdy omezil kontakty také se s nimi.

Třináctá část se zabývá výsledkem svědků a obětí samotné události. Experti se shodli na jednotnosti všech výpovědí, nicméně jedna z nich je zanesena i v samotném psychologickém profilu. Jedná se o výpověď svědka, který přijel na ostrov Utøya těsně před Breivikem. Popsal ho jako asi 170-180 cm vysokého muže s krátkými tmavými vlasy, světlou kůží a celkovým norský vyhlížejícím vzhledem. Mluvil se ženou ohledně bezpečnosti a kontroly zavazadel a zdálo se mu, že jí svým vzhledem přesvědčil o své příslušnosti k policii. Svědek později uvedl, že mu přišlo zvláštní, že policista přijel sám lodí z pevniny.

Čtrnáctá část psychologického profilu se týká zdravotního a psychického stavu Anderse Breivika od jeho dětství. V závěru zahrnuje zajímavé sdělení, že subjekt splňuje kritéria pro diagnózu F 20.0 Paranoidní schizofrenie. Jak již bylo zmíněno výše, k tomuto závěru došli experti při zpracování prvního psychologického posudku. Experti, kteří zpracovávali druhý posudek, tento závěr vyvrátili.

Tato část zahrnuje také zprávu vězeňské zdravotnické služby v Ila Obsen od vězeňského doktora a také specialisty na psychiatrii. Ti shledali, že subjekt netrpí depresemi, psychózami a ani nemá suicidální myšlenky a tendence. Dokonce se postupem času u Breivika znatelně projevila chuť k životu, kterou odborníci hodnotili pomocí procent.

V této části jsou dále zahrnuty rozhovory s několika specialisty na psychiatrii, kteří se vesměs shodují v tématech hovorů (dětství, vidění sebe sama prostřednictvím médií, politické názory, výsledek jeho činu atd.) a také jejich finální posudky se v mnohém neliší.

Patnáctá část je zaměřena na popis Breivikovi kriminální činnosti, avšak tato problematika bude projednána v jiné části práce.

Šestnáctá část nese název „O ideologii, historii a politických názorech“. Odborníci zdůraznili, že nejsou specialisty na tuto problematiku, avšak co se týče soudního procesu, jsou schopni se s ní vypořádat, na základě jejich všeobecných znalostí a postavit se proti názoru subjektu a jeho ideologii. Breivikův názor na tato témata byl již popsán výše, v souvislosti s jeho Manifestem. Nutno zde podotknout, že všechny politické strany

v Norsku, s nimiž se Breivik a jeho jméno více či méně spojovaly, se od jeho činu veřejně distancovaly.

Sedmnáctá část zahrnuje výsledky subjektu od obou vyšetřujících, včetně souhrnu jeho zdravotního stavu od mládí, užívání nelegálních látek, jeho studijních výsledků a zájmů. Je zde také obsažena zmínka o jeho účasti v armádě a o jeho první známosti, kterou měl v šestnácti letech.

Co se týče Breivikových studijních let, ze záznamů vyplývá, že s ním nikdy nebyly výraznější problémy a měl dobré studijní výsledky. Sám o sobě subjekt prohlásil, že vždy věřil, že je kreativní a iniciativní jedinec. Jako teenager měl několik zaměstnání, během druhého a třetího ročníku na střední škole pracoval jako finanční konzultant u nejmenované firmy.

Co se týče samotných rozhovorů s psychiatry, vyplývá z nich skutečnost, že Breivik si uvědomuje významnost svého činu. V jednom z rozhovorů uvedl: *„Mám prakticky ruce od krve. Ale sám si to nemyslím. Mohu mít vliv na lidi, kteří souhlasí s mým manifestem a na základě toho udělají nějaký čin. Zároveň si ale myslím, že je to smutné.“* Dále také uvedl, že kontroluje své emoce pomocí meditací, které mu pomáhají držet i emocionální odstup od celé situace.

Když měl popsat sám sebe, uvedl, že je sympatický a snaží se být na všechny milý. Je upřímný, jeho zájmy jsou čisté, bez vedlejších úmyslů, ale uvědomuje si, že žije dvojitý život, což se projevuje v jeho občasném nezájmu o rodinný život, ale i přesto se snaží být na všechny příjemný. Měl pocit, že stejně ho vidí i jeho blízcí, někteří ho však mohou charakterizovat jako neústupného a zatvrzelého.

V rozhovoru došlo také na přímou otázku jak si Breivik ospravedlňuje svůj útok, kdy zabil sedmdesát sedm lidí, a jak je možné, že neprojevuje žádné emoce. Odpověď byla následující: *„Jsem militantní nacionalista. Voják. Mám stejný trénink jako vojáci v armádě. Mód války je hra, kterou lze použít jako simulaci, a také je to nástroj, který jsem použil já. Nezapomeňte, kdo byl na ostrově Utøya.“* A dále pokračoval: *„Byl jsem to já, kdo útok spáchal. Ale dokážu si čin ospravedlnit na základě mé ideologie. Vím, co jsem udělal, vím jaké to je, ztratit rodinu. Pro mě to bylo vše legitimní. Pro mě je násilí poslední možnost,*

ale zkoušel jsem všechno. Bohužel jsme pronásledováni, zesměšňováni a cenzurováni.“
(Pokud Breivik používal zájmeno my, myslel vždy nacionální socialisty).

Breivik nadále uznal možnost jeho setrvání v průběhu trestu na samotce nebo v izolaci. Uznal také pravděpodobnost útoku na jeho osobu. Řekl, že si nebude brát svůj vlastní život na základě jeho katolického přesvědčení. Byl připraven přijmout svůj trest a uvědomoval si také všechny následky.

Subjekt byl podle expertů během všech rozhovorů vstřícný, detailní, orientovaný v čase, místě a situaci, prospívající, emočně stabilní. Jevil se přátelsky a zdál se být aktivní. V jednom z rozhovorů byl dokonce vtipný, avšak bez známek jakékoli nevhodnosti. Nejevil známky iritace nebo agitace během konfrontování s fakty.

Osmnáctá část se zabývá fyziologickými vyšetřeními subjektu. Konkrétně na MRI a EEG. Tato vyšetření neukázala žádné klinické abnormality.

Devatenáctá část se zabývá testováním objektu v psychologické oblasti. Zahrnuje testy IQ, které ukazují, že je v obvyklé míře. Také vyšetření na maniodepresi, bipolární poruchu, psychózy, halucinace a také paranoidní schizofrenii, která byla subjektu diagnostikována po zpracování prvního psychologického profilu. Dále vyšetření na úzkostné poruchy, obsedantně kompulzivní poruchu, paranoidní poruchu osobnosti, schizoidní poruchu osobnosti, histriónskou poruchu osobnosti a v poslední řadě narcistickou poruchu osobnosti. Ze závěru expertů plyne, že subjekt splňuje 7 z 9 kritérií pro narcistickou poruchu osobnosti (pozn.: pro splnění diagnózy postačuje splnění 5 kritérií z 9).

Dvacátá část obsahuje shrnutí života Anderse Behringa Breivika. Jeho dětství, vztah s rodiči, školní prospěch, mimoškolní aktivity, zdravotní a psychický stav, zaměstnání, názor na multikulturní společnost a vztah k ní. Popisuje také jeho práci na Manifestu a plánování útoků na společnost, včetně detailních postupů výroby trhavin, které použil. Dále také jeho životní a názorový postoj, který zaujal po jejich spáchání.

Dvacátá první část nazvaná „Diagnostické zhodnocení“ je založena na dostupných informacích, souvisejících materiálech, formálních psychiatrických zprávách, zdravotní dokumentaci, a také na vyšetřování samotných expertů, zahrnujících psychometrické testy a také diagnózy, které byly zmíněny výše.

Dvacátá druhá a dvacátá třetí část zahrnují informace týkající se problematiky psychického stavu subjektu. Konkrétně otázku, kterou položil soud, a to, jestli byl Breivik psychotický, úzkostný v době provedení útoku, či je mentálně zaostalý.

Dvacátá čtvrtá část se zabývá rozhodnutím, na kterém se experti shodli. Konkrétně zní takto:

„Odborníci provedli forenzní psychiatrické vyšetření Anderse Behringa Breivika, narozeného 13. 2. 1979:

- 1) Subjekt nebyl psychotický, neuvědomělý, ani netrpěl a netrpí mentální retardací na vyšším stupni během zmíněných útoků.
- 2) Subjekt nemá vážné duševní onemocnění, ani výrazně zhoršenou schopnost reálného posouzení jeho vztahu s vnějším světem. Nebyl pod silnou poruchou vědomí v době aktu. Objekt není mentálně retardovaný.
- 3) Subjekt nebyl psychotický v době, kdy byla prováděna jednotlivá vyšetření.
- 4) Experti dospěli k názoru, že lze využít zákoník § 44.
- 5) Je zde vysoké riziko opakování násilného činu.“

Oslo, 10. dubna 2012

Podepsán Terje Tørrissen, specialista na psychiatrii a Agnar Aspaas, specialista na psychiatrii

Výsledek psychologického profilu a stanovenou diagnózu komentovali také čeští psychiatři, kteří se k případu samozřejmě vyjádřili jen vzdáleně, ale nutno konstatovat, že se v podstatě shodují jak s norskými odborníky, tak mezi sebou. Psychiatrička Marta Holanová považuje Breivika za narcistní osobnost, psycholog Slavomír Hubálek zase konstatoval, že Breivik naplňuje všech sedm bodů takzvané škály fašismu v osobnosti a jeho pomatená ideologie jen posloužila agresivitě a touze po slávě, které udává jako hlavní motivaci a také udává fakt, že mohly být projevem jeho komplexu méněcennosti ze sociální a partnerské neúspěšnosti. Psychiatr Marek Radimský zpochybňuje duševní onemocnění, jelikož uvádí, že Breivik by pak nebyl schopen svůj čin tak detailně promyslet a naplánovat. Ludmila Čírtková zase obhajuje názor, že byl Breivik masovým vrahem z ideových pohnutek, takzvaný misionářský pachatel z nenávisti, který věří,

že jeho činy jsou z vyššího pověření a jsou nutné k prospěchu společnosti. Andrej Drbohlav uvádí názor, že se u Breivika jednoznačně objevují rysy psychopatie, respektive hraniční kombinované formy maligního narcismu. Žádný z psychiatrů tedy neuvádí paranoidní schizofrenii, která byla výsledkem prvního Breivikova psychologického profilu.

4.4 Samotný čin

Jak již bylo zmíněno výše, Anders Behring Breivik spáchal útok 22. července 2011 nejdříve v hlavním městě Norska, Oslu, a následně na ostrově Utøya. Přesným průběhem události se zabývá stávající kapitola.

V den útoku, před samotným provedením se Anders Breivik vydal na obhlídku místa v Oslu, kde měl v úmyslu zahájit svůj čin, a pak se naposledy vrátil na svou farmu.

U Reinerova nádraží ho vyzvedl taxikář Arild Tangen. Zastavil u něj a zeptal se, jestli chce odvézt domů. Breivik odpověděl, že ano, že jeho velká, prostorná farma je vzdálena asi 12 kilometrů. Také uvedl, že je tam dost místa na to, aby se mohl věnovat tomu, co ho baví.

Poté, co ho taxikář odvezl na jeho farmu, čekal, až Breivik vstoupí do domu. On však zůstal stát uprostřed dvora, s aktovkou v ruce a dál už nešel. Stál na místě dlouhou dobu, i přesto, že dříve uvedl, že dost spěchá. Breivik počkal, až taxi odjede, a následně se do Osla vrátil svým vozem.

Obrázek 1 Zobrazení hlavního města Norska, Osla a ostrova Utøya na mapě. Obě místa dělí vzdálenost přibližně 40 km. (vlastní zpracování)

Tabulka 3 Přehled událostí z 22. července 2011

Čas	Popis události
14:09	Breivik rozesílá po celé Evropě ze své emailové adresy motivaci svého činu. Manifest, který sepsal, zaslal, dle jeho názoru, názorově spřízněným.
15:18	K budově norské vlády přijela bílá dodávka, obsahující téměř tunu výbušniny s názvem ANFO (amonium nitrate/fuel oil explosive), vyrobené z hnojiva. Řidič, Anders Breivik, ji po jejím zaparkování opustil v policejní uniformě a s policejní výzbrojí, a odešel z místa.
Poznámka	 <p>Obrázek 2 Grafické zobrazení umístění bomb před vládní budovou. [50]</p>
15:26	Došlo k explozi zaparkované dodávky. Z dostupných záběrů je možné vidět, jak tlaková vlna způsobila rozbití oken, a také zřícení stěn budovy přilehlé budovy, ze které začal stoupat dým. Tento výbuch zabil 8 lidí, přes 80 jich zranil, a způsobil vznik paniky. Svědci uvedli, že neměli tušení, co se v tu chvíli děje. Někteří z nich si mysleli, že do budovy narazil nákladní vůz, nebo je zemětřesení. Na místo přijela policie a začala monitorovat nastalou situaci.

Poznámka

Obrázek 3 Poškození budovy následkem exploze výbušnin v zaparkované dodávce. [51]

Obrázek 4 Vzniklý kráter po výbuchu dodávky. [55]

15:30

Policie v tuto chvíli začala přijímat telefonáty z místa činu a také prověřovat podezřelé osoby ze své databáze, což umožnilo Breivikovi získat čas a prostor k dalšímu postupu. Začala také prověřovat dostupné záběry z policejních kamer, které poskytly první stopy po pachateli.

15:30 – 16:15

Breivik se přesunul vozem k nedalekému jezeru Tyrifjorden a zahájil tím druhou fázi svého plánu.

Cca 16:15

Breivik zaparkoval své auto, na kterém použil modrá výstražná světla, u přístaviště trajektů na Utøyu a představil se jako policejní důstojník. Uvedl, že přináší instrukce

	o bezpečnostních opatřeních, které je nutno podniknout v souvislosti s aktuální explozí v Oslu. Následně z ostrova poslali převozní loď.
Cca 16:55	Breivik přijel k molu, vystoupil z auta a s velkým kufrem nastoupil na trajekt Thorbjørn.
17:08	Trajekt přijel na ostrov Utøya. Breivik byl stále v přestrojení jako policista, který přichází s úkolem informovat a ochránit lidi na ostrově před nebezpečím. Příchozím se představil jako Martin Nilsen, patřící k policii v Oslu.
Poznámka	<i>V tuto chvíli začal Breivik přemýšlet nad tím, zdá má čin vůbec spáchat. Myslel na léta tréninku, plánování a všechny souvislosti.</i> <i>Také přemýšlel, jak se bude při činu chovat. První možností byl poslech hudby z online her, z iPadu, ale tuto možnost Breivik zavrhl, když si uvědomil nemožnost slyšet okolní zvuky. Zvolil tedy možnost bez sluchátek.</i>
17:09	Breivik si vyžádal příchod strážného tábora a vedoucího tábora, vytáhl pistoli a oba je střelil do hlavy.
Poznámka	<i>Při rekonstrukci Breivik popsal celou situaci ze svého pohledu následovně:</i> <i>„První výstřel byl nejhorší. Navíc proti bývalému policistovi. Jakoby se mě moje tělo snažilo zastavit, ale já to musel udělat. Veškerá energie ve mně říkala: ‚nedělej to!‘ Z tohoto pohledu to bylo velmi těžké, ale jakmile jsem vystřelil, už to bylo lehké a od této chvíle jsem byl více méně na autopilota.“</i>
17:23	Breivik se dostal k zaplněné jídelně, kde začal okamžitě střílet. V budově vznikla panika a lidé začali vybíhat ven, kde již na zemi ležela další mrtvá těla.
Poznámka	<i>Zde Breivik uvedl, že lidi v jídelně popravil. Leželi v kalužích</i>

	<p><i>krve a jednoho střelil do krku. Bylo to pro něj traumatizující a jeho mozek jakoby se snažil bránit. Dále popsal, že lidi ležící na zemi, předstírající smrt zastřelil také a postupoval dál.</i></p> <p><i>Přeživší události Elise Myhrer uvedla, jak dokonale působil Breivikův převlek za policistu. Když z venku slyšela zvuky podobné výstřelům, šla se podívat, co tyto zvuky způsobilo. Poté, co vyšla ven z jídelny, viděla ozbrojeného policistu, který procházel mezi stany směrem k ní. Později uvedla: „Myslela jsem si, že je tam, aby chytil zločince. Mýlila jsem se.“</i></p> <p><i>Když Breivik zastřelil mladou dívku ve stanu, začala Elise křičet na ostatní, aby opustili zadním vchodem budovu.</i></p>
17:25	Po opuštění jídelny se Breivik pohyboval cílevědomě a s rozmyslem. Narazil na dívku, která šla nejdříve proti němu, ale v jeho blízkosti začala couvat. Breivik zvedl zbraň a podle svědka ji úplně klidně zastřelil.
17:31	Breivik začíná postupovat přes tábořiště směrem k lesu. V této chvíli už zabil 21 osob. Než prošel lesem k jižnímu cípu ostrova, zabil dalších 15.
Poznámka	<i>V této chvíli si Breivik uvědomil, že jeho záměr, odklonit svými útoky pozornost na Oslo vyšel a zasahující jednotky Delta Force mají maximální čas pro odpověď na výzvu.</i>
Cca 17:35	Zvěsti o událostech na Utøye se již začaly šířit a na místo byl vyslán vrtulník s novinářem Mariem Arnesenem, který nechal vrtulník obkroužit okolo ostrova, aby vysledoval celou situaci.
	Jediným způsobem, jak opustit ostrov, byl v tu chvíli skok do vody a pokus útočnickovi uplavat.
Cca 17:40	Breivik začal střílet na lidi ve vodě.
Poznámka	<i>Jeden z přeživších, který se snažil útočnickovi uplavat, Adrian Pracon, se vrátil vysílený zpět na ostrov a přímo se střetl s</i>

	<p><i>Breivikem, který křičel: „Já vás zabiju! Všichni dneska zemřete!“</i></p> <p><i>Breivik zamířil přímo na něj, ale pak pušku sklonil, otočil se a odešel. Později tvrdil, že Adriena nezastřelil, protože vypadal jako pravicový extrémista, ne jako marxista.</i></p>
18:08	<p>Útočník již v tuto chvíli zabil 49 lidí.</p> <p>Jelikož se do této chvíle policie stále nedostavila na místo události, rozhodli se místní občané vydat na pomoc prchajícím z Utøyi na nafukovacích člunech. Celkový počet člunů prohledávajících okolí ostrova se pohyboval kolem patnácti, až dvaceti.</p>
Cca 18:10	<p>Místní policie vyslala na místo hlídky a do akce byli přizváni také specialisté z protiteroristické jednotky Delta Force.</p>
Poznámka	<p><i>Breivik našel na zemi mobilní telefon, který si vzal s sebou a měl v úmyslu zavolat na policii, což také později udělal a uvedl následující:</i></p> <p><i>„Jmenuji se Anders Breivik Behring z protikomunistického odboje. Volám, protože chci kapitulovat a uvést odpovědnost za své činy.“</i></p>
Cca 18:10	<p>Čtrnáctičlennou skupinu lidí, ukrytou ve vodárně, zabil Breivik ihned poté, co se jich ironicky dotázal, jestli ví, odkud výstřely přicházejí. Když odpověděli, že nevědí, řekl: „Odsud“ a začal střílet.</p>
Poznámka	<p><i>Při rekonstrukci případu byl útočník schopný detailně popsat všechny své oběti. Jejich pohlaví, barvu vlasů, oblečení, přibližný věk, etnickou příslušnost a také popsal jejich pohyb na místě, kde je zastřelil. Nebyl však schopen vzpomenout si, odkud přišel on sám, což přičítal jeho psychickému traumatizování z celé události.</i></p>

Cca 18:25	K ostrovu se blíží skupina mužů z jednotky Delta Force. Dohled nad operací měl Terje Klevengen.
Cca 18:30	Breivik poté dokončil obchůzku ostrova a vrátil se na jižní výběžek, kde začal znovu střílet. Zabil zde 5 lidí a jednoho zranil střelou do ramene. Tento moment zachytil vrtulník, který stále kroužil nad ostrovem.
Cca 18:32	K molu připlula jednotka Delta Force a slyšela střelbu z jižního cípu ostrova. Na pobřeží také viděla pohybující se osoby. Po příjezdu na břeh se jednotka okamžitě vydala jižním směrem, kde objevila střelce.
18:34	<p>Príslušníci jednotky viděli, že má na sobě vyboulenou vestu a předpokládali, že je to pás s bombou. Breivik šel v tu chvíli pomalu směrem k nim a zprvu neuposlechl pokynu „Stůj!“.</p> <p>O pár vteřin později se však zastavil, odhodil zbraň a vzdal se. Jak uvedl Terje Klevengen, jeho vzdání se proběhlo na poslední chvíli, kdyby se ještě více přibližoval příslušníkům jednotky, byl by zastřelen.</p> <p>Breivik se po zatčení okamžitě doznal ke střelbě na ostrově, jíž byl jediným aktérem, a také k bombovému útoku v Oslu.</p>
Následující dění	Bylo zřízeno ošetrovací stanoviště pro raněné na ostrově Utøya, poblíž mostu na ostrov Storøya. K dispozici zde bylo 7 anesteziologických týmů, 6 vrtulníků letecké záchranné služby, 2 další záchranné vrtulníky a 39 vozů zdravotnické záchranné služby. Další vozidla byla k dispozici pro nezraněné, avšak otřesené oběti útoku. Ranění z Utøyi byli převáženi do Univerzitní nemocnice v Oslu. Podle dostupných informací byli v prvních hodinách ošetřováni pouze ti, co potřebovali nejnnutnější péči (komplikovaná vícečetná poranění, poranění tříštivými střelami) a byly prováděny

chirurgické výkony závažných stavů pacientů.

Dále byla poskytována psychosociální péče pro postižené i rodiny obětí. V nemocnici byla následně poskytována odborná psychologická pomoc.

Večer v den útoku byl také důsledně prohledán celý ostrov k nalezení přeživších.

Obrázek 5 Znárodnění pohybu Anderse Breivika přes ostrov Utøya.

[51, vlastní zpracování]

Vysvětlivky:

1. Anders Breivik (dále jen A. B.) přijel na ostrov Utøya.
2. A. B. zabil první oběti.
3. A. B. vešel do jídelny.
4. A. B. se pohyboval skrz kemp a zabil další oběti.

5. A. B. přešel skrz les k severnímu cípu ostrova.
6. A. B. se vrací zpět na jih, lidé před ním skáčou do vody.
7. A. B. střílí na lidi ve vodě.
8. Vrtulník natáčí Breivika na jihu ostrova, jak zabíjí další lidi.
9. A. B. se vrátil zpět na místo, kde započal střelbu, kde je následně zajat.

Obrázek 6 Policie nachází mrtvá těla na ostrově Utøya. [52]

Obrázek 7 Anders Breivik při rekonstrukci činu na ostrově Utøya. [51]

4.5 Důsledky

Pokud se zaměříme na dopady útoků, které se odehrály 22. července 2011, ať už na přeživší události a blízké oběti, nebo na celou společnost, nutno říci, že Norsko bylo silně otřeseno, avšak země se z útoků vzpamatovala a bezpečnostní systém je schopen bezprostředně reagovat na vyhodnocené hrozby.

Obecně lze dopady na společnost po teroristických útocích rozdělit do několika skupin a nezbývá, než souhlasit s názorem, že všechny tyto dopady se projevily také v Norsku po útocích Anderse Breivika. Patří sem dopady přímé, fyzické, kdy došlo k přímým ztrátám na životech, a také k četným zraněním přeživších, dále škody na majetku, ke kterým došlo při výbuchu v centru Osla, a pak také náklady na záchranné a likvidační práce.

Dopad na Anderse Breivika je více než evidentní a mnoho variant jeho dalšího fungování ve společnosti nebylo a není. Spíše naopak. A nutno říci, že sám pachatel, jak následně uvedl, s následky svého činu počítal jak u jeho samotného, tak u jeho rodiny a blízkého okolí.

Přeživší události udávají, že přestože měl Breivik úmysl zasáhnout národ v citlivém místě, všichni rázně odmítají, že by je útok srazil na kolena. Na Utøye všichni padli k zemi, protože po nich střílel, ale o pár dní později pocítili obrovskou vlnu solidarity od norské společnosti a vstali se vztyčenou hlavou, což považují za důkaz nezlomnosti norského lidu i po těchto událostech. Samozřejmě, že lze ve výpovědích přeživších najít známky psychických traumat, mezi nimi také pocity týkající se návratu těla, ale ne duše z ostrova Utøya.

Norský král po útocích vyjádřil soustrast s pozůstalými obětí násilných činů a spolu s královskou rodinou a také korunním princem se byli podívat na obou místech, kde byl útok spáchán. A to ve vládní čtvrti a také na ostrově Utøya. Den po útocích také královská rodina navštívila zachráněné a pozůstalé v hotelu v městečku Sundvollen.

Ihned po útocích zavedlo Norsko kontroly na letištích a hranicích a cestující byli povinni se na vyžádání legitimovat, i přesto, že Norsko, stejně jako Island, patří od roku 1999 k přidruženým zemím Schengenského prostoru. Ozbrojené policejní hlídky po útoku

kontrolovaly také všechna auta pohybující se v blízkosti letiště Gardemoen. Bezpečnostní opatření se od Breivikových útoků značně změnila. Pokud bezpečnostní složky vyhodnotí situaci v zemi jako ohrožující, musí lidé počítat s větší mírou kontrol na všech pozemních přechodech do země, na letištích, trajektech a rovněž na autobusových zastávkách. V centru měst je také potřeba počítat s omezeními, které se vždy týkají nastalé situace.

Pokud se podíváme na samotný ostrov Utøya, kde bylo povražděno 69 lidí, od roku 2015 se zde konají znovu letní tábory. Andreas Brandt, šéf Strany práce považuje tento krok za projev znovupřijetí ostrova do norského života. Rád by tímto krokem ukázal svůj postoj vůči terorismu a pokračování v jejich aktivitách, které stály jako terč atentátu. Většina budov na ostrově byla po útoku zbourána a na jejich místech vyrostly nové. V přílehlém místě také vznikl památník připomínající 22. červenec 2011, vytvořený z kmenů stromů, které jsou uspořádány do kruhu a obsahují jména a věk těch, kteří útok nepřežili. O dalším využití ostrova se vedly dlouhé spory a v tomto směru proti sobě stály dvě naprosto odlišné strany. Jedna strana stála za názorem, že další využití ostrova je přinejmenším nevhodné vzhledem k událostem, které se na místě odehrály, a také ke krátké době, která od útoku uběhla, protistrana ovšem tvrdila, že ostrov je místo, kam by se mělo jezdit, ať už o samotě, nebo v kolektivu svých blízkých.

Norsko si veřejně každý rok připomíná výročí útoků Anderse Behringa Breivika jako pokračování v boji proti všem formám extremismu.

4.6 Dění kolem Anderse Behringa Breivika po spáchaných útocích

V roce 2012 se Breivik pokusil kontaktovat německou pravicovou radikálku Beate Zschäpeovou, obžalovanou z deseti vražd a vyzval ji, aby podobně jako on, využila svůj proces jako propagaci své ideologie. V dopise také vyzdvihuje činy neonacistické skupiny Národně socialistické podzemí (NSU) a používá oslovení "milá sestro Beato" a vyzývá jí, aby vystoupila na veřejnost se svými politickými motivy. Dle jeho názoru se pak stane "odvážnou hrdinkou nacionalistického odporu, která udělala a obětovala vše pro to, aby zastavila multikulturalismus a islamizaci Německa". Tento dopis se však k samotné adresátce nikdy nedostal, protože ho německá justice zabavila. Svědčí ovšem o nezměrném Breivikově optimismu a chuti spojovat se se stejně smýšlejícími radikály.

O dva měsíce dříve komentoval útoky také známý francouzský spisovatel Richard Millet a vyvolal svým názorem mnoho negativních reakcí. Prohlásil, že je Breivik "bezpochyby tím, co si Norsko zasloužilo". Čin prý sice odsuzuje, nicméně oceňuje jeho ideologii namířenou proti přistěhovalcům a multikulturalismu. Millet, držitel několika ocenění za literaturu také prohlásil, že je Anders dítětem ideologické a rasové fraktury, kterou způsobila imigrace z mimoevropských států v posledních dvaceti letech. Tyto Milletovy výroky byly později francouzskou literární společností označeny jako nechutná provokace.

Breivik se také v roce 2014 rozhodl založit Norskou fašistickou stranu (NFP) a chtěl se stát poslancem. Přitom obviňoval úřady, že mu v tomto úmyslu brání, což odpovědné složky okamžitě popřely s tím, že je pouze nutné, aby byly splněny zákonné podmínky, kterým však Breivik nevyhověl. Jako odůvodnění založení strany uvedl, že již odsuzuje násilí a chce změnit zavedený demokratický systém politickou činností. Inspiroval se prý situací v Řecku, kdy do parlamentu vstoupila krajní pravice. Breivik také uvedl, že má zájem založit hnutí Nordická liga (NL). Cílem těchto dvou sdružení by dle jeho názoru bylo zajištění, aby se činy jako jeho už neopakovaly

V posledních pěti letech byl také Breivik několikrát u soudního přelíčení, a to z několika důvodů. Mezi tyto důvody patřilo izolování od ostatních vězňů, zacházení s jeho osobou (osobní prohlídky až pětkrát denně), jeho psychický stav, který se, dle jeho mínění, od nástupu do vězení zhoršil, a také sem patřila kontrola korespondence. Soud však jeho připomínky více méně smetl ze stolu a velké změny v jeho věznění neudělal. Jako důvod uvedl hrozící nebezpečí použití násilí v budoucnosti. Izolaci obhájil soud obavou z napadení ostatními vězni.

I přesto, že je Breivik po celou dobu výkonu trestu umístěn v izolaci od ostatních vězňů, stále existuje nebezpečí ovlivňování jedinců na veřejnosti. Přísné podmínky, ve kterých žije, jsou nutné, protože se snaží šířit nacistickou ideologii. Dokonce je podle státního zástupce ještě radikálnější, než dřív a může spáchat nepředstavitelné činy. Tento fakt Breivik sám přiznal, když prohlásil: „*Generální prokurátor má pravdu v tom, že jsem teď radikálnější. Šokuje mě to, co jsem v posledních pěti letech napsal. Žiju v naprosté izolaci a nikdo mě nekoriguje.*“

Generální prokurátor dokonce tvrdí, že Breivik postupuje podle svého předem stanoveného plánu. Aktivní fáze byla dokončena a nyní se soustředí na svůj projekt vytváření a šíření zločinecké sítě. V současné době prý k tomu užívá seznamovací inzeráty, kde se snaží najít si manželku, která by později zařídila vydání jeho knih.

Psychiatrička Randi Rosenqvist dále uvádí jeho rozvinutý smysl pro konspiraci. Breivik by si přál být přeložen na oddělení, kde jsou umístěni další nacističtí přívrženci. Dále vyslovil přání dopisovat si s neonacistickou organizací Vigríd a také se Severským hnutím odporu, se kterým by chtěl založit nacistickou stranu.

V soudním jednání z ledna roku 2017 vyšlo najevo, že Breivik chtěl poslat dopis s omluvou svého činu pozůstalým po jeho atentátu. Nakonec byl tento dopis předán jejich právním zástupcům. Jeho obsahem však nebyla omluva jako taková, ale pouze ideologické ospravedlnění.

Pobouření veřejnosti také v poslední době vyvolalo Breivikovo tvrzení, že jídlo ve věznici, konkrétně studená káva a jídlo ohřívané v mikrovlnce, je pro něj horší, než waterboarding. Nedůstojné je podle něj i používání plastového příboru.

Souhrnně lze konstatovat, že Breivik neustále podává a s největší pravděpodobností bude i nadále podávat odvolání týkající se jeho izolování a s tímto souvisejícími skutečnostmi.

4.7 SWOT analýza

Za účelem sumarizace nabytých poznatků týkajících se zpracovávaného případu bude využita SWOT analýza, kde budou identifikovány silné a slabé stránky, hrozby a příležitosti.

Tabulka 4 SWOT analýza Breivikova případu

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - Rychlá reakce bezpečnostních složek na útok v Oslu a jejich spolupráce - Následné zabezpečení / uzavření místa - Vytvoření ošetřovatelského týmu na místě události na ostrově Utøya, využití systému START - Plynulost předání pacientů do zdravotnického zařízení - Poskytnutí psychosociální a psychologické péče - Uzavření soudního případu „za zavřené dveře“ 	<ul style="list-style-type: none"> - Celkové zmatení bezpečnostních složek - Pomalý příjezd bezpečnostních složek na ostrov Utøya - První na místě vrtulník zpravodajství (ne zasahujících)
<ul style="list-style-type: none"> - Medializace případu - Breivikův vliv na okolí a z toho vyplývající inspirace jeho následovníků - Možnost útoků 2-3 generace - Izolace Breivika ve vězení vedoucí k jeho vyšší radikalizaci 	<ul style="list-style-type: none"> - Nové podněty pro krizové řízení - Aktualizace typových činností
HROZBY	PŘÍLEŽITOSTI

Díky zpracování SWOT analýzy, která ukázala, jaké byly slabé a silné stránky případu, je možné se nyní zamyslet nad jednotlivými vzniklými hrozbami a z toho plynoucími příležitostmi ke zlepšení situace ve společnosti.

Jako největší hrozbu vyplývající z celého případu je možno vnímat celkovou medializaci případu. Mezi silnými stránkami bylo zmíněno postavení celého případu za zavřené dveře, ale i přesto je možné najít dostatek informací a detailů o celém provedení útoku a pro jisté jedince se tak naskýtá možnost jisté inspirace Andersem Breivikem. V tomto směru by tedy bylo vhodné se tímto případem v takové míře mediálně nezaobírat a stejně jako byl veřejně nepřístupný soudní proces, tak znemožnit Breivikovi zveřejňovat jeho názory a zamezit snahám o jeho zviditelnění.

Na celý útok se dá také dívat z jiného pohledu, a to z pohledu norského občana, který je nyní druhou, či třetí generací žijící ve své zemi. Breivik byl ve svých názorech, jak bylo doloženo výše, extremistický a také zaměřený proti přistěhovalcům a jejich, dle jeho názoru, negativnímu vlivu na Norsko. V dnešní době je možné sledovat teroristické útoky spáchané občany dané země, kteří jsou označeni jako druhá, potažmo třetí generace přistěhovalců. Hrozbou v tomto bodě je tedy vyprovokování těchto lidí k následným teroristickým útokům vedeným proti nevinným občanům Norska.

Poslední hrozbou, která byla vyvozena, je vystupňovaná radikalizace Breivika. Pokud by došlo k jeho propuštění z vazby (stále platí jeho odsouzení na 21 let s možností dalšího prodloužení trestu), lze očekávat, že jeho první dva útoky nebyly poslední. Jeho snahy o, z jeho pohledu, „napravení“ společnosti jsou evidentní nejen z jeho útoků a prohlášení, ale také z jeho snahy angažovat se i v politickém dění. V jeho případě by tedy bylo nadále vhodné, což se dle dostupných informací nejspíše také stane, prodlužovat Breivikův trest dokud nedojde k jeho prokazatelné nápravě.

Nutno říci, že problematika teroristických útoků aktivních střelců a použití střelných zbraní právě při těchto útocích má v dnešní době značný vliv na tvorbu nových evropských směrnic ve smyslu zpřísnění požadavků na získání krátkých poloautomatických zbraní se zásobníkem s větší kapacitou, než je dvacet nábojů a dlouhých zbraní s kapacitou více než deseti nábojů. Tyto zbraně budou nadále přesunuty do kategorie zakázaných. Při bližším zkoumání však vyvstává otázka, jak tento zákaz ovlivní pravděpodobnost

spáchání teroristického útoku střelnou zbraní. Množství zbraní je nepřeborné a vezmeme-li v úvahu možnost získání zbraně na tzv. černém trhu, kde teroristé zajisté tyto zbraně získávají, směrnice mnohé neřeší. Legislativa v České republice týkající se střelných zbraní je z mého pohledu nastavena přiměřeně a možnost získání zbraně je pouze na uvážení jednotlivých občanů.

Pokud se blíže podíváme na množství legálně držených zbraní mezi obyvateli v jednotlivých zemích Evropy, Spojených států amerických, Kanadě a Austrálii a srovnáme je s počtem zabitých střelnými zbraněmi, jasnou souvislost vyčíst nelze. Není souvislost mezi množstvím držených zbraní a spáchanými činy těmito zbraněmi, ať už v pozitivním smyslu (čím více zbraní, tím větší možnost se bránit a snížit tak množství trestných činů spáchaných střelnými zbraněmi), nebo ve smyslu negativním (čím více držených zbraní, tím více trestných činů). Názorně je toto tvrzení podloženo v následující tabulce.

Tabulka 5 Přehled počtu držených střelných zbraní a zabití těmito zbraněmi v Evropských zemích, USA, Kanadě a Austrálii

(Řazeno sestupně dle přepočtu zabití střelnými zbraněmi na 100 000 obyvatel)

[49, vlastní zpracování]

<i>Stát</i>	<i>Počet střelných zbraní na 100 obyvatel</i>	<i>Celkem zbraní v majetku civilistů</i>	<i>Počet osob zabitých ročně střelnými zbraněmi</i>	<i>Zabití střelnými zbraněmi na 100 000 obyvatel</i>
USA	88,8	270 000 000	9 146	2,97
Albánie	8,6	270 000	56	1,76
Makedonie	24,1	490 000	25	1,21
Švýcarsko	45,7	3 400 000	57	0,77
Itálie	11,9	7 000 000	417	0,71

Belgie	17,2	1 800 000	70	0,68
Bulharsko	6,2	480 000	51	0,67
Lucembursko	15,3	70 000	3	0,62
Kanada	30,8	9 950 000	173	0,51
Srbsko	37,8	3 050 000	45	0,46
Kypr	36,4	275 000	5	0,46
Finsko	45,3	2 400 000	24	0,45
Švédsko	31,6	2 800 000	37	0,41
Portugalsko	8,5	900 000	44	0,41
Chorvatsko	21,7	950 000	17	0,39
Nizozemsko	3,9	510 000	55	0,33
Severní Irsko	21,9	380 000	5	0,28
Dánsko	12	650 000	15	0,27
Řecko	22,5	2 500 000	29	0,26
Estonsko	9,2	123 000	3	0,24
Rakousko	30,4	2 500 000	18	0,22
Lotyšsko	19	280 000	5	0,22
Ukrajina	6,6	3 100 000	100	0,22
Španělsko	10,4	4 500 000	90	0,2
Česká republika	16,3	1 600 000	20	0,19
Německo	30,3	25 000 000	158	0,19

Slovensko	8,3	450 000	10	0,18
Litva	0,7	135 000	6	0,18
Austrálie	15	3 050 000	30	0,14
Bělorusko	7,3	710 000	12	0,12
Slovinsko	13,5	270 000	2	0,1
Polsko	1,3	510 000	35	0,09
Anglie a Wales	6,2	3 400 000	41	0,07
Francie	31,2	19 000 000	35	0,06
Norsko	31,3	1 400 000	2	0,05
Rumunsko	0,7	160 000	5	0,02

5 Diskuse

V této části práce bych se ráda zamyslela nad několika vyvstalými otázkami a porovnála je s již dostupnými informacemi. První takovou otázkou je pohled na připravenost integrovaného záchranného systému České republiky a našich obyvatel na útok aktivního střelce.

Jak již bylo v práci doloženo, příprava z pohledu integrovaného záchranného systému na tuto mimořádnou událost je podle dostupných údajů uspokojivá. Od roku 2013 probíhají, jak lze dohledat v přehledu taktických cvičení složek IZS, několikrát do roka cvičení pro všechny složky současně, aby v souladu zvládaly všechny určené jednotlivé postupy stanovené v typové činnosti 14/IZS. Tato cvičení také slouží pro zhodnocení a zjištění všech nedostatků, na které se dá v budoucnu zaměřit. V rámci těchto cvičení, kromě jiného, se nacvičuje také činnost operačních středisek IZS, systém vyrozumění, připravenosti a akceschopnosti složek IZS, činnost a koordinace složek, vzájemná komunikace, zhodnocení připravenosti materiálně technického vybavení, transport pacienta a jiné. Domnívám se, že připravenost všech složek IZS je více, než dostatečná, reakce na vyvstalé mimořádné události je adekvátní a k této problematice není mnoho co dodat. Co se týče konkrétně Policie ČR, jako hlavní složky zasahující při této mimořádné události, vidím její přípravu také jako dostatečnou. Jako hlavní přínos vidím v zavedení systému prvosledových a druhsledových hlídek a také vybavování policistů potřebným příslušenstvím nutným k okamžitému zásahu proti šílenému střelci. V této souvislosti by se dalo zaměřit na například využití neletálních zbraní ve smyslu rychlejší eliminace útočníka, dále na vylepšení ochranné výstroje příslušníků PČR a také možnosti vyzbrojení. Tyto otázky však nejsou hlavním bodem pro tuto studii, ale bylo by zajímavé je zpracovat v jiné, na tyto otázky zaměřené práci.

Na opačném konci stupnice je však připravenost obyvatelstva na útok aktivního střelce. Všeobecně lze říci, že připravenost obyvatelstva na jakýkoliv typ mimořádné události se zdá jako nedostatečná. I přesto, že se do školních osnov od roku 2013 pomalu vrací obdoba branné výchovy a informovanost dětí se začíná zvyšovat, což vidím jako pozitivum, v tomto směru se jedná spíše o vyložení problematiku obrany státu. Není ve své podstatě zaměřena na mimořádné události. Dostatečná příprava obyvatelstva je

v oblastech, které jsou na mimořádné události „zvyklé“. Z přírodních událostí lze jmenovat například záplavy, nebo z umělých, vyvolaných člověkem, například jaderné havárie. V místech, kde se lidé již setkali s mimořádnou událostí, jsou více připraveni a vědí, jak na tyto náhle vzniklé situace reagovat. V tomto směru není bohužel naše obyvatelstvo nijak připravováno na již zmíněný typ mimořádné události. Tuto skutečnost považují poměrně za nedostatečnou, pokud se ohlédneme na jednoduchost zmíněné metody obrany RUN – HIDE – FIGHT.

Tento jednoduchý postup obrany by bylo vhodné zařadit do již běžící výuky týkající se obrany státu. Obrana jednotlivce a jeho života se z mého pohledu jeví stejně důležitá, jako informovanost o bezpečnostním prostředí, politice státu apod. Samozřejmě, že každý může svou schopnost bránit se rozvíjet sám, pomocí získávání rozmanitých informací, může se účastnit kurzů sebeobrany a jím podobných, možností je v dnešní době nepřeberné množství, avšak nejsou pak obětmi šílených střelců povětšinou lidé nebo děti, kteří se sami bránit nedokážou?

Související je také skutečnost zpracování auditu zadaného Bohuslavem Sobotkou v roce 2015 na téma zvládání České republiky jednotlivých bezpečnostních hrozeb. V roce 2016 výsledek auditu mimo jiné ukázal právě možnost výskytu osamělých vlků na našem území. Z auditu dále vyplývá oslabení imunity, kterou si česká společnost vytvořila díky historickým zkušenostem vůči myšlenkám pravicového a levicového extremismu. Z tohoto důvodu se domnívám, že připravenost obyvatelstva na tyto mimořádné události je více, než na pořadu dne.

Informovanost a vzdělanost obyvatelstva je možno řešit také dalšími cestami. Když se zpětně podíváme, jak fungují informační média v případě, kdy se útok aktivního střelce odehraje, tak jak tištěná média, tak média televizní, a také internet, jsou plny zpráv a detailů o útoku. Můžeme dohledat informace o místě události, průběhu, obětech, zraněných, identitě útočníka a další, na které si jen lze vzpomenout. Otázkou však zůstává, proč se média nevyužívají také na jiné úrovni. Na úrovni jakési všeobecné informovanosti. Proč na stranách deníků, i kdyby jednou za měsíc, nelze najít instrukce, jak se v těchto případech chovat? Jak reagovat na mimořádné události? Z mého pohledu nejsou média v této sféře využita naplno. Samozřejmostí je, že jednotlivé společnosti potřebují z prodeje svých deníků zisk, avšak zvýšení připravenosti a bezpečnosti obyvatel není v žádném

případě od věci. Stejně tak by se daly využít různé zpravodaje (kromě těch, které jsou na prostředí bezpečnosti vyloženě zaměřené), a také zpravodaje například obecní, které vydává každá obec v České republice, která se příkladně stará o své občany. Jako příklad mohu uvést Cvrčovický zpravodaj, kde v podobném smyslu, v minulých letech vycházely každý druhý měsíc články o první pomoci, které instruovaly občany, jak postupovat například v případě zástavy oběhu, krvácení a dalších zasaženích organismu. Stejně tak by bylo možné publikovat doporučení o chování v případě výskytu mimořádné události.

Další možností, jak připravovat obyvatelstvo je například formou přednášek, pořádaných policejními příslušníky znalými dané věci, nebo veřejných akcí.

Při zpracování práce mě také zaujalo, jak média informují o jednotlivých útocích. Na problém, co média zobrazují a jak, jsem již upozornila výše, avšak dá se na vše dívat ještě z jiné strany. Zcela neuvěřitelná je celková medializace útoků aktivních střelců, konkrétně se v tomto případě můžeme bavit o Breivikovi. Soudní proces a také další odvolací kauzy, které následovaly, byly všechny umístěny takzvaně za zavřené dveře, není tedy možné vyhledat z těchto procesů nalézt žádné audio nebo video záznamy. Co je ovšem možné najít jsou doslovné soudní přepisy, Breivikův manifest, jeho další dopisy šířící jeho extremistické myšlenky a názory, a také je možné dohledat detailní fotografie z místa činu. Otázka tedy vyvstává jasně: Jaký význam mělo umístit celý proces za zavřené dveře a hlavně, proč média takto masově informují o detailech jeho činu? Pokud se nad touto myšlenkou pozastavím, odpověď není těžké najít. Média informují o věcech, po kterých lidé prahnou. Druhá strana věci je ovšem fakt, že Breivik takto snadno najde své následovníky, kteří se lehce inspirují, dohledají si přesné informace o celém útoku a je možné, že podobný útok, ať už s odvoláním na Breivikovo jméno, či nikoliv, spáchají také. Bohužel se tito napodobitelé už objevili, naštěstí jejich činy byly odhaleny a útokům tak bylo včas zabráněno. Z mého pohledu by bylo v tomto smyslu vhodné, aby se, případně i legislativně formou předpisu, či zákona, ukotvil fakt, že informace vedoucí k nápodobě těchto činů, by neměly být v takovém množství zveřejňovány. Samozřejmě, že žijeme ve svobodném státě se svobodou přístupu k informacím, ale společnost by si měla v tomto smyslu uvědomit, že existují jisté hranice, přes které by se měly dodržovat.

Jedním z cílů práce byla také otázka zaměřená na předcházení útokům osamělých vlků. Dá se těmto útokům předcházet? Dalo se skutečně předejít útoku Anderse Breivika? Pokud se podíváme na jeho život, můžeme se zmínit o několika milnících, ve kterých mohlo dojít k zásahu. Jestliže začneme v Breivikově dětství, a z něj dostupných záznamů je již zde možné najít jisté známky pochybení úřadů, které mohly ovlivnit celou situaci.

Pokud by v roce 1981 a následně v roce 1983 zasáhlo i Norské centrum pro dětskou psychiatrii, kde byl Anders se svojí matkou umístěn a vyšetřován, je zde možnost, že by byl doporučen k následné psychologické, popřípadě psychiatrické léčbě. Naneštěstí celá tato situace i za přítomnosti soudu nebyla nijak řešena.

Další milník přišel v dospívání, kdy byl zatčen policií poté, co byl přistižen při jedné jeho noční sprejerské akci a dostal pokutu 3000 korun. Tento čin byl poslední kapkou pro jeho otce, který se se synem přestal v této době stýkat, i přesto, že měl Anders o styk zájem. Toto utnutí jakéhokoliv kontaktu se svým biologickým otcem mohlo mít vliv na Andersovo další utváření charakteru. Podobně se později zachovali jeho kamarádi, kteří s ním přestali udržovat blízké vztahy, což mělo vliv na jeho začátek mimospolečenského života.

V dospělosti byla Breivikovi, dle dostupných záznamů nejbližší jeho matka, která se, jak se lze důvodně domnívat, mohla více zajímat o Andersovy zájmy a odhalit tak, co její syn zamýšlí. Jak ukázaly výslechy, všimla si výrazných změn v jeho chování a následně také vysledovala množství, dle ní, podezřelých zásilek, které byly zasílány na její adresu. Lze se tedy na základě těchto informací domnívat, že bylo možné se těmito záležitostmi více zabývat a odhalit tak Breivikovy úmysly. Nutno však v této souvislosti zmínit fakt, že Wenche Behringová byla mnoha nezávislými posudky označena jako osoba, která by neměla vychovávat děti z řady vlastních psychopatologických projevů. V jaké míře tedy byla schopná sledovat konkrétní změny v Andersově chování a jak moc na tyto změny byla schopná reagovat se lze pouze domnívat.

Ve výsledku se lze na celou situaci dívat ze dvou pohledů. Pokud bych chtěla uvést, že Breivikovým útokům šlo zcela předcházet, bylo by toto tvrzení přinejmenším odvážné, jelikož naprosté zabránění útokům šílených střelců, také po četných zkušenostech z celého světa, není možné. Pokud bych ovšem chtěla tvrdit, že šlo vysledovat jisté změny

v Andersově chování, které mohly být vyhodnoceny jako riskantní a mohlo s nimi být náležitě pracováno, odpověď je jednoznačně ano.

Při obecném pohledu na problematiku lze říci, že útočníci své činy většinou plánují o samotě, nikomu se předem se svými pohnutkami nesvěřují, nejsou napojeni na žádné organizace, ani teroristické sítě a není ani lehké zjistit, kdo se tímto útočníkem může stát.

V případech osamělých střelců mnohdy není možné využít bezpečnostních složek a jejich získávání informací. Úmysly jednotlivce se jednoduše tímto způsobem zjistit nedaří. Naopak je v těchto případech nutná jakási ostražitost běžných občanů země. Vhodné je si všimnout okolí, svých přátel, nebo i rodinných členů. Při bližším pohledu na jednotlivé případy šílených střelců lze vysledovat známky související se změnou jejich chování před útokem, radikalizaci jejich názorů, pro okolí bezdůvodné uzavření se do sebe a podobně. Pokud by si někdo z jejich okolí těchto změn včas všiml a blíže se jimi zabýval, dalo by se, dle mého názoru těmto útokům předejít.

Tyto útočníky však také není snadné identifikovat. "Nejjednodušší" identifikace by měla být teoreticky u chaosového osamělého vlka, který plánuje pouze jeden, za to o to významnější útok. V tomto případě lze vysledovat jisté významné finanční pohyby a také snahy o získání nelegálních zbraní.

Ráda bych v této části také poukázala na skutečnost, že jsem při zpracování mé diplomové práce nenarazila na žádnou jinou, jejíž autor by zpracovával v takové hloubce případovou studii jednoho konkrétního případu a ukázal by tak na všechny související informace. Z mnou nalezených dostupných prací je poměrně jasné, že se autoři zabývali případy aktivních střelců relativně povrchně a nebylo tedy dostatečně jasné z nich určit celý rozměr jejich činů. Autoři se ve svých pracích zabývali neméně hodnotnými tématy jako například analýzami rizik veřejných budov, jako jsou například školy, dále se také svou pozorností zaměřovali na připravenost veřejnosti, a také PČR, jejíž připravenost jsem ve své práci také hodnotila a podrobněji se na ní zaměřila. Tento faktor považuji ze svého pohledu za významný a chtěla jsem poukázat na vývoj postupu policejní složky na tento typ mimořádné události, což je myslím, z mnou zpracovaných údajů více než zřejmé. V mé práci jsem chtěla zpracovat ucelený pohled na činy Anderse Behringa Breivika, se zpracováním psychologického profilu a všemi dostupnými informacemi a poukázat tak na

fakt, že při zpětném pohledu se teoreticky dalo v Breivikově chování vysledovat jisté známky plánování jeho útoku.

V souvislosti s tím bych však ráda poukázala na fakt, že nikdo z autorů odborné literatury nezastává názor, že útokům aktivních střelců lze zcela předcházet.

6 Závěr

Případová studie podrobně zpracovala případ Anderse Behringa Breivika se všemi souvislostmi, které se ho týkají. Bylo jasně ukázáno na motivaci, plánování a samotné provedení útoku z 22. července 2011 za pomoci všech dostupných informací, včetně odborně zpracovaného psychologického profilu a z toho také plynoucí možnosti vysledování charakteristických rysů, při jejichž včasné odhalení lze těmto útokům předcházet. Dále byly také uvedeny dopady a změny v bezpečnostních opatřeních, které Norsko po útocích přijalo.

V této práci jsem se zabývala problematikou aktivních střelců, jak z pohledu obecného, jaký nabízí dostupné prameny literatury, tak z pohledu IZS a také jsem názorně zpracovala připravenost IZS na tyto mimořádné situace. Domnívám se, že příprava složek integrovaného záchranného systému je dostatečná, z vlastní zkušenosti, kdy jsem se osobně účastnila taktického cvičení AMOK v metru B, také vím, že tyto přípravy probíhají v naprosté soustředěnosti, připravenosti a ve stoprocentním nasazení všech zúčastněných členů jednotek a také spolupracujících figurantů.

Dle zadání diplomové práce je v této fázi vhodné formulovat doporučení, která by mohla těmto útokům předcházet.

Pokud se zaměříme na hromadné akce s vysokým výskytem osob, jako jsou například sportovní utkání, koncerty a jiné akce tohoto druhu, útokům se dá předcházet například důkladnou kontrolou u vstupních bran. Jako ukázkový příklad mohu uvést mistrovství světa v ledním hokeji, které probíhalo v Praze, v roce 2015. Každý příchozí divák, bez výjimky byl u vstupu do haly podroben dvojí kontrole. V první fázi prošel bezpečnostním rámem, který identifikoval všechny kovové předměty, které u sebe divák měl, ve fázi druhé musel každý projít kolem ochranky s ručním detektorem kovů, která osobně prohledala každého příchozího. Bohužel se tento postup nedá použít u všech hromadných akcí z důvodu jeho vyšší finanční náročnosti.

Co se týče vstupu do školních zařízení, které si střelci také vybírají jako cíle svých útoků, dá se zabezpečení řešit například tak, že u vstupu do budovy bude užito automatického zamykání a přístup bude možný pouze formou přiložení čipové karty. Toto

bezpečnostní opatření již zavádějí mnohé střední školy na našem území. Například střední škola v Kladně, kterou jsem navštěvovala, během mých studijních let takovýto systém neměla, avšak dnes je již tímto zamykáním chráněna a je tak omezen vstup cizích osob.

Nutno ale podotknout, že na tento systém nemají finanční prostředky všechna školní zařízení a příbuzné objekty, a tak je nutné zmínit i další formu zabezpečení, kterou je například osobní kontrola studentů po vstupu do budovy formou dozoru u vstupu nebo pracovníka ve vrátnici.

Bohužel u některých druhů veřejně přístupných budov tento systém nelze užít vůbec. Mezi tyto prostory patří například úřady, nemocniční zařízení, obchodní centra, kina, hudební kluby, ale také kostely a další.

V těchto případech je tedy nutné pracovat na obecném podvědomí, jak být na tyto útoky připraven a jak adekvátně reagovat. V této souvislosti bych pouze chtěla zmínit, z mého pohledu smutnou skutečnost, že oproti tomu, že všichni z médií a dalších pramenů přesně vědí, jak útoky probíhají a končí, ale nevyužívají dostatečně tyto prameny informací k užitečnějšímu smyslu, a to k informovanosti obyvatelstva.

7 Seznam symbolů a zkratk

HZS – Hasičský záchranný sbor

PČR – Policie České republiky

ZZS – Zdravotnická záchranná služba

IZS – Integrovaný záchranný systém

FBI – Federal Bureau of Investigation

DHS – U. S. Department of Homeland Security

NVS – Nástražný výbušný systém

IOS KŘP – integrované operační středisko Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy

OS OO PP - operační středisko operačního odboru Policejního prezidia České republiky

MU – mimořádná událost

KŘP – krajské ředitelství policie

KOPIS – krajské operační a informační středisko

ZOS ZZS – zdravotnické operační středisko zdravotnické záchranné služby

DVI - Disaster Victim Identification

MěP – městská policie

ČČK – Český červený kříž

KŘ PČR – Krajské ředitelství policie České republiky

JPO – jednotka požární ochrany

DZS – Dopravní zdravotnická služba

SS –Schutzstaffel

NSDAP - Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei

MRI – Magnetická rezonance

EEG – Elektroencefalogram

USA – Spojené státy americké

ČR – Česká republika

8 Seznam použité literatury

- 1) WHITICKER, A. J. *Zločiny století*. 1. vyd. Praha: nakladatelství Brána. 2007. 328 s. ISBN 978-80-7243-325-4.
- 2) FROMM, E. *Anatomie lidské destruktivity*. Praha: nakladatelství Aurora. 2007. 519 s. ISBN 978-80-7299-089-4.
- 3) MILZA, P. *Evropa v černých košilích*. 1. vyd. Praha: nakladatelství Themis. 2005. 488 s. ISBN 80-7312-044-5.
- 4) ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: nakladatelství Fakta. 1999. 204 s. ISBN 80-902614-1-8.
- 5) NĚMEC, J. *Psychopatie a kriminalita*. 1. vyd. Praha: nakladatelství MV ČR Centurion. 1993. 71 s. ISBN 80-901121-7-x.
- 6) BOURGOIN, S. *Sériovní vrazi. Peter Kürten a další vraždící monstra*. Praha: nakladatelství XYZ. 2009. 551 s. ISBN 978-80-87285-00-8.
- 7) BERRY-DEE, CH. *Zpověď sériových vrahů 2*. 1. vyd. Brno: nakladatelství Jana Pastušková - Koala. 2006. 303 s. ISBN 80-903520-8-1.
- 8) BERRY-DEE, CH. MORRIS, S. *Zpověď sériových vrahů: Zrození vrahů*. 1. vyd. Český Těšín: nakladatelství Jana Pastušková – Koala. 2007. 232 s. ISBN 978-80-87084-02-1.
- 9) CAWTHORNE, N. *Zabijáci – nejzvrácenější vrazi naší doby*. Praha: vydavatelství Mladá Fronta. 2009. 296 s. ISBN 978-80-204-2030-5.
- 10) SVÍTIVÝ, E. VAVŘINA, M. *Zrůdy století – galerie nejen sériových vrahů*. Praha: nakladatelství Burda. 2014. 128 s. ISBN 978-80-87575-18-5.
- 11) PINCUS, J. H. *Masoví vrazi*. NLN - Nakladatelství Lidové noviny. 2002. 207 s. ISBN 80-7106-584-6.
- 12) DRBOHLAV, A. *Psychologie masových vrahů. Příběhy temné duše a nemocné společnosti*. 1. vyd. Nakladatelství Grada. 2015. 312 s. ISBN 978-80-247-5599-1.
- 13) DRBOHLAV, A. *Psychologie sériových vrahů*. 1. vyd. Nakladatelství Grada. 2013. 472 s. ISBN 978-80-247-4371-4.
- 14) SEIERSTAD, A. *One of us: the story of Anders Breivik and the massacre in Norway*. 1. vyd. Nakladatelství Absynt. 2016. 584 s. ISBN 978-80-898-453-09.

- 15) IBÁÑEZ, L. *Logika terorismu*. 1. vyd. Praha: nakladatelství Academia. 2009. 322 s. ISBN 978-80-200-1724-6.
- 16) DEBORAH, J. a kol. *Psychosociální odpověď na kolektivní násilí a terorismus*. 1. vyd. Praha: vydavatelství MV - GŘ HZS ČR ve spolupráci s Bohumilou Bašteckou. 2010. 49 s. ISBN 978-80-86640-52-5.
- 17) RANDALL, K. F. DRAGANA, S. *The effect of terrorist incidents on capital flows*. 2013. 26 s. ISSN 1211-3298.
- 18) CHOMSKY, N. VLTCHEK, A. *Západní terorismus*. 1. vyd. Olomouc: nakladatelství Broken Books. 2014. 170 s. ISBN 978-80-905309-5-9.
- 19) MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: nakladatelství Centrum strategických studií. 2005. 480 s. ISBN 80-903333-8-9.
- 20) LINHART, P. ROUDNÝ, R. *Ochrana obyvatelstva a terorismus*. 2009. Pardubice. Univerzita Pardubice.
- 21) KOLEKTIV AUTORŮ MEPCO S.R.O A SPF GROUP S.R.O. *Sbírka případových studií*. 1. vyd. Praha. 2015. 234 s. ISBN 978-80-905421-8-1.
- 22) MAREŠ, M. REKTOŘÍK, J. ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Krizový management: Případové bezpečnostní studie*. 1. vyd. Nakladatelství Ekopress. 2013. 237 s. ISBN 978-80-86929-92-7.
- 23) BERWICK, Andrew. 2083: *A European Declaration of Independence* [online]. [cit. 2017-3-28]. Dostupné online z: <[https://publicintelligence.net/anders-behringbreiviks-complete-manifesto-2083-a-european-declaration-of-independence//>](https://publicintelligence.net/anders-behringbreiviks-complete-manifesto-2083-a-european-declaration-of-independence/)
- 24) JUERGENSMEYER, M. *Terror in the mind of God: the global rise of religious violence*. Berkeley: University of California Press. 2000. 332 s. ISBN 0-520-23206-2.
- 25) BORCHGREVINK, A. *Norwegian tragedy. Anders Behring Breivik and the massacre on Utoya*. 1. vyd. 2013. 311 s. ISBN 978-0745672205.
- 26) SPAAIJ, R. *The Enigma of Lone Wolf Terrorism: An Assessment. Studies in Conflict & Terrorism*. Taylor & Francis Group. 2010. 856 s. ISSN 1057-610X.
- 27) TIETZTE, T. RUNDLE, G. HUMPHRYS, E. *On Utøya: On Utøya: Anders Breivik, Right Terror, Racism and Europe*. 1. vyd. Nakladatelství Elguta Press. 2011. 103 s. ISBN 978-0-9870588-0-5.

- 28) *Norsko: kruté útoky na Oslo a ostrov Utøya.* [online]. [cit. 2017-3-28]. Dostupné online z: <<http://norge.cz/zpravodajstvi/107-posledni-zpravy/387-norsko-krute-utoky-na-oslo/>>
- 29) *Pozor: Pokud jedete do Norska, očekávejte kontroly, země se bojí útoku teroristů.* [online]. [cit. 2017-3-28]. Dostupné online z: <<http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/58009/pozor-pokud-jedete-do-norska-ocekavejte-kontroly-zeme-se-boji-utoku-teroristu.html/>>
- 30) *Schengenské dohody.* [online]. [cit. 2017-2-14]. Dostupné online z: <http://www.polac.cz/eu/zakl_term/cast_3.html/>
- 31) *Deset nejlepších zemí pro majitele zbraní.* [online]. [cit. 2017-3-28]. Dostupné online z: <<http://gunlex.cz/clanky/hlavni-clanky/2006-deset-nejlepsich-zemi-pro-majitele-zbrani/>>
- 32) *Breivik chce z vězení zakládat politickou stranu. V Norsku je to možné.* [online]. [cit. 2017-4-1]. Dostupné online z: <http://www.lidovky.cz/terorista-breivik-chce-mit-politickou-stranu-a-stat-se-poslancem-ph7-/lide.aspx?c=A140905_230025_lide_ele/>
- 33) *Muslimové jsou u nás dobře začlenění do společnosti, větší hrozba jsou osamělí vlci, píše experti.* [online]. [cit. 2017-2-14]. Dostupné online z: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/muslimove-jsou-v-cesku-dobre-zacleneni-do-spolecnosti-vetsi/r~0d1f1c12b7e711e686630025900fea04/>>
- 34) *Definice pojmu terorismus.* [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné online z: <<https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx/>>
- 35) FREY, B. S., LUECHINGER S., STUTZER, A.. *Calculating Tragedy: Assessing the Costs of Terrorism.* University of Zurich, 2004. 30 str. [online]. [cit. 2017-2-14]. Dostupné online z: <https://www.cesifo.de/pls/guestci/download/CESifo%20Working%20Papers%20004/CESifo%20Working%20Papers%20November%202004/cesifo1_wp1341.pdf/>
- 36) Katalogový soubor typové činnosti. STČ - 14/IZS. Typová činnost složek IZS při společném zásahu. Amok – útok aktivního střelce.
- 37) BAKKER, E. DE GRAAF, B. *Preventing Lone Wolf Terrorism: some CT Approaches Addressed.* [online]. [cit. 2017-2-14]. Dostupné online z: <<https://>

www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/preventing-lone-wolf/html/

- 38) BATES, R. A. *Dancing with wolves: Today's lone wolf terrorists*. [online]. [cit. 2017-3-13]. Dostupné online z: <https://digitalcommons.kennesaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1023&context=jpps/>
- 39) PANTUCCI, R. *A Typology of Lone Wolves: Preliminary Analysis of Lone Islamist Terrorists*. The International Centre for the Study of Radicalization and Political Violence. [online]. [cit. 2017-2-14]. Dostupné online z: <https://icsr.info/2011/04/a-typology-of-lone-wolves-preliminary-analysis-of-lone-islamistterrorists/>
- 40) KELLY, W. K. *Active Shooter. Recommendations and Analysis for Risk Mitigation*. New York City Police Department. 2012. 182 s. [online]. [cit. 2017-1-23]. Dostupný online z: <https://www.nypdshield.org/public/SiteFiles/documents/Activeshooter.pdf/>
- 41) Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 28. 6. 2000.
- 42) Závazný pokyn policejního prezidenta č. 4 z roku 2009 Sb., o provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. *Sbírka zákonů*.
- 43) Zákon č. 119/2002 Sb., Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních). *Sbírka zákonů*. 9. 4. 2002.
- 44) Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie Zlínského kraje. *Důrazná výzva sdělovacím prostředkům*. [online]. [cit. 2016-11-1]. Dostupné online z: <https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-durazna-vyzva-sdelovacim-prostredkum.aspx/>

- 45) BRONSTEIN, S. *Cherif and Said Kouachi: Their path to terror*. [online]. [cit. 2017-4-14]. Dostupné online z: <<https://edition.cnn.com/2015/01/13/world/kouachi-brothers-radicalization/>>
- 46) *Měsíc od útoku na Charlie Hebdo: Muslimové a Židé cítí strach*. [online]. [cit. 2017-3-11]. Dostupné online z: <<https://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1500788-mesic-od-utoku-na-charlie-hebdo-muslimove-a-zide-citi-strach/>>
- 47) *FBI: Střelec z Orlanda se radikalizoval vlivem teroristických skupin. Motiv je nejasný*. [online]. [cit. 2017-3-11]. Dostupný online z: <<https://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1815233-fbi-strelec-z-orlanda-se-radikalizoval-vlivem-teroristicky-skupin-motiv-je-nejasny/>>
- 48) *Útočník z Québecu: Student politologie, který obdivoval nacionalisty a na webech šířil nenávist*. [online]. [cit. 2017-3-11]. Dostupný online z: <<https://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2026146-utocnik-z-quebecu-student-politologie-ktery-obdivoval-nacionalisty-a-na-webech-siril/>>
- 49) KOČÍ, P. *Ve Spojených státech je 88 střelných zbraní na 100 obyvatel, v Česku 16*. [online]. [cit. 2017-4-21]. Dostupný online z: <https://ihned.cz/c3-58972370-000000_d-58972370-ve-spojonych-statech-je-88-strelnych-zbrani-na-100-obyvatel-v-cesku-16#disqus/>
- 50) *False Flag Terror*. [online]. [cit. 2017-4-21]. Dostupný online z: <https://www.amfir.com/AmFirstInst/NonToolbarTopics/Black_Ops/2011-07-22_Oslo/Oslo-Utoya_7-22_False_Flag_Terror%3B_Part_4%3B_Events_Analysis,_Miscellaneous_Indicators,_Ideological_Anomalies.html/>
- 51) WATSON, L. *Mass murderer caught on CCTV: Anders Breivik pictured with gun in hand fleeing Oslo bomb scene on route to deadly rampage on Utoya*. [online]. [cit. 2017-4-21]. Dostupný online z: <<https://www.dailymail.co.uk/news/article-2037857/The-picture-Brandishing-gun-way-Utoya-Anders-Behring-Breivik-moments-planted-Oslo-bomb.html/>>
- 52) *Anders Behring Breivik*. [online]. [cit. 2017-4-21]. Dostupný online z: <<https://murderpedia.org/male.B/b/breivik-anders-attacks-3.htm/>>
- 53) DOYLE, A. SOLSVIK, T. *Mass killer Anders Breivik loses human rights case against Norway*. [online]. [cit. 2017-4-21]. Dostupný online z: <<https://>>

<http://www.smh.com.au/world/mass-killer-anders-breivik-loses-human-rights-case-against-norway-20170301-guokgp.html//>>

- 54) LÓPEZ, J. *Masacres de Noruega: Libro '2083, una declaración de independencia europea*. [online]. [cit. 2017-4-25]. Dostupný online z: <<https://http://argentina.indymedia.org/news/2011/07/787569.php//>>
- 55) COOPER, J. SANCHEZ, R. *Norway shootings: July 28 as it happened*. [online]. [cit. 2017-4-27]. Dostupný online z: <<https://http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/norway/8669706/Norway-shooting-July-28-as-it-happened.html//>>
- 56) DVOŘÁK, V. *Financování terorismu*. PA ČR v Praze. 14 s. [online]. [cit. 2017-4-27]. Dostupný online z: <<https://www.mvcr.cz/soubor/studie-dvorak-casopis-pdf.aspx//>>

9 Seznam tabulek

Tabulka 1 Cvičení AMOK v ČR od roku 2013 do roku 2017

Tabulka 2 Časový přehled mimořádné události v Uherském Brodu

Tabulka 3 Přehled událostí z 22. července 2011

Tabulka 4 SWOT analýza Breivikova případu

Tabulka 5 Přehled počtu držených střelných zbraní a zabití těmito zbraněmi v Evropských zemích, USA, Kanadě a Austrálii